

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

04074. Київ, Вишгородська, 19 Тел. 430-02-60, 430-43-90 e-mail: nenc@nenc.gov.ua

21 січня 2021

**Звіт про роботу Національного еколого-натуралістичного центру
учнівської молоді у 2021 році**
(стисла версія, повна версія звіту на сайті НЕНЦ: www.nenc.gov.ua)

Протягом 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (далі – НЕНЦ) спрямовував роботу на вирішення таких завдань:

- надання якісної позашкільної освіти;
- формування патріотичної свідомості, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей українського народу, а також інших націй і народів;
 - впровадження змісту громадянської освіти в освітній процес;
 - створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, учнів, слухачів;
 - формування у вихованців, учнів і слухачів екологічної культури особистості, свідомого й відповідального ставлення до власного здоров'я, здоров'я та безпеки оточуючих;
 - задоволення потреб вихованців, учнів і слухачів у професійному самовизначенні й творчій самореалізації;
 - пошуку, розвитку та підтримки здібних, обдарованих і талановитих вихованців, учнів, слухачів;
 - здійснення інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи серед педагогічних і учнівських колективів.

У 2021 році позашкільна освіта еколого-натуралістичного напрямку здійснювалася в еколого-натуралістичних центрах, станціях юних натуралістів, філіях, дитячих ботанічних садах, профільних відділах палаців та будинків творчості дітей та юнацтва. Координатором діяльності цих закладів щодо реалізації завдань позашкільної еколого-біологічної освіти є Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України.

НЕНЦ організовує роботу понад 5394 тис. творчих учнівських об'єднань, якими охоплено 84940 вихованців, учнів, слухачів за аграрним, еколого-біологічним, хімічним профілями, які працюють на базі обласних,

районних та міських еколого-натуралістичних центрів (станцій юних натуралістів).

У 41 гуртку та творчих учнівських об'єднаннях НЕНЦ у 2021/2022 н.р займаються близько 450 вихованців.

Для учнівської та студентської молоді НЕНЦ у 2021 році провів 71 організаційно-масовий захід (очного-заочного типу). Охоплення дітей та учнівської молоді становить понад 350 580 осіб на рік.

Новації Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, які запроваджені у 2021 р.

Національний еколого-натуралістичний центр Міністерства освіти і науки України сприяє активному впровадженню сучасних науково-методичних розробок, технологій, інноваційних науково-педагогічних проєктів, забезпечує навчально-методичний супровід діяльності закладів позашкільної освіти, які вже сьогодні працюють в інноваційному режимі, створюють інноваційне освітнє середовище та розробляють нові моделі організації освітнього процесу.

Освітній процес

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 24.11.2020 р. № 1452 «Про затвердження Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2021 рік (за основними напрямками позашкільної освіти)», Національний антарктичний науковий центр та Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді провели Науково-освітній проєкт «Вчителі та учні беруть участь в екологічному моніторингу Антарктиди» в рамках Міжнародного наукового проєкту «Дослідження стану виводкових колоній пінгвінів *P. papua* та *P. Adeliae* в підрайоні ККАМЛР 48.1 з використанням мережі фотокамер CEMP (CCAMLR Ecosystem Monitoring Program)» протягом грудня 2020 р. – квітня 2021 р. Для участі у проєкті зареєструвалися 471 учень закладів загальної середньої, позашкільної та професійно-технічної освіти України. Формат участі в проєкті був заочний. Звіти про проведені спостереження надіслали 156 учасників з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Київської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей та м. Києва. В проєкті взяли участь 62 заклади загальної середньої освіти та 31 заклад позашкільної освіти.

Агрочелендж «Лабораторія смаку»

З нагоди проголошення ООН 2021 року – Міжнародним роком овочів та фруктів та відповідно до Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми і учнівською молоддю на 2021 рік (за основними напрямками позашкільної освіти), затвердженого наказом МОН України від 24.11.2020 р. № 1452 у рамках проведення Всеукраїнської акції «Дослідницький марафон» Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з Компанією «Сингента Україна» започаткував проведення *агрочеленджу* «*Лабораторія смаку*».

Мета агрочеленджу: залучення учнівської молоді до науково-дослідницької роботи, випробування на навчально-дослідних земельних ділянках сучасних сортів та гібридів овочевих культур, а також надання рекомендацій для подальшого вирощування і споживання найкращих гібридів та сортів.

Учасники — учні (вихованці) закладів позашкільної та загальної середньої освіти.

Юннатівська академія органічного землеробства і пермакультури

Юннатівська академія органічного землеробства і пермакультури – спільний освітній проєкт Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, Агробіологічного факультету НУБіП України, ГО «Клуб органічного землеробства», Громадської спілки «Пермакультура в Україні», Клубу Природного Землеробства і Здорового Способу Життя «Земледар».

Завдання Академії: поглиблення знань з агробіологічних дисциплін; формування навичок застосування агроекологічних знань у практичній роботі на НДЗД закладів освіти; поширення та популяризація екологічно безпечних технологій вирощування продукції рослинництва; ознайомлення учнів з практичним досвідом запровадження органічного землеробства та пермакультури; планування діяльності екологічно спрямованого господарства, реалізація агроекологічних проєктів.

До навчання в Академії запрошуються учні 6-11 класів закладів загальної середньої освіти, вихованці закладів позашкільної освіти.

Випускникам Академії, які успішно склали випускні іспити, видається документ про позашкільну освіту або відповідний сертифікат, рекомендаційні листи, листи-запрошення для вступу у профільні заклади вищої освіти.

Всеукраїнський зліт юних гідрометеорологів

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України спільно з Українським гідрометеорологічним центром 26 – 27 жовтня 2021 року в режимі онлайн вперше провели *Всеукраїнський зліт юних гідрометеорологів*.

Мета заходу: формування вміння набувати нові знання з метеорології та кліматології; оволодіння навичками проведення наукових та польових досліджень з мікроклімату; формування навичок складання прогнозу погоди; набуття практичного досвіду науково-дослідницької діяльності; розвиток інтелектуальних і творчих здібностей у процесі метеорологічних спостережень; формування творчих підходів у науково-дослідницькій діяльності; розвиток інтересу до природничих наук.

До заходу долучилися 15 учасників з Кіровоградської, Полтавської, Сумської, Херсонської та Черкаської областей.

Всеукраїнська акція «Фотозона: «Фауна нашої Батьківщини» — захід для учнів 1-11 класів закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Організатор — Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

Мета акції: актуалізація уваги учнівської молоді до сучасних проблем приваблювання та охорони, поширення і збільшення чисельності та видового різноманіття тварин. Акція проводиться у заочному форматі. Учасники готують фотоматеріали з зображенням фауни свого регіону.

Очікувані результати — формування потреби у здобувачів освіти у збереженні біорізноманіття фауни, почуття емпатії, відповідальності за свої дії.

Всеукраїнський зліт юних тераріумістів

28–29 жовтня 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України вперше провів Всеукраїнський зліт юних тераріумістів (в режимі онлайн).

Мета Зльоту – поглиблення знань учасників зльоту про плазунів і земноводних рідного краю та екзотичних тварин цих класів. Всього на Зліт було зареєстровано 19 учасників з 12 областей, а саме: Вінницької, Донецької, Рівненської, Полтавської, Львівської, Миколаївської, Житомирської, Івано-Франківської, Сумської, Херсонської, Чернігівської, Харківської — та було 7 доповідачів.

Всеукраїнська виставка досягнень юних натуралістів «Виставковий павільйон НЕНЦ»

Організатор — Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

Учасники — колективи закладів позашкільної, загальної середньої та професійної освіти, учнівських аграрних об'єднань, учнівських лісництв та інших творчих учнівських об'єднань, які проводять дослідницьку і практичну роботу в галузі сільського господарства, біології та екології.

Мета виставки:

- демонстрація здобутків закладів освіти щодо залучення учнів та вихованців до вирішення практичних завдань з екологічних і агробіологічних проблем;
- виявлення і підтримка учнів, які виявляють інтерес до дослідницької і практичної роботи в галузі сільськогосподарського виробництва, біології та екології;
- пошук нових форм, методів та моделей організації науково-дослідницької діяльності учнів і вихованців;
- розвиток стійкого інтересу до запровадження технологій вирощування екологічно чистої сільськогосподарської продукції.

Очікувані результати: профорієнтація на аграрні професії; залучення учнів до науково-дослідницької роботи; встановлення творчих контактів з науковими установами.

Навчально-методичне забезпечення

Модернізація змісту навчальних програм еколого-натуралістичного напрямку: еколого-біологічний профіль

Схвалено педагогічною радою Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (витяг з протоколу засідання педагогічної ради від 28.05.2021 №2) Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: агробіологічний профіль, еколого-біологічний профіль; навчальні програми для Природничої школи учнівської молоді [збірник /за загальною редакцією доктора педагогічних наук В.В. Вербицького]. – К.: НЕНЦ, 2021. - 258 с., зокрема:

Навчальні програми з позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку: «Юні овочівники», «Юні бджолярі», «Юні конярі», «Дитина і охорона довкілля», «Основи екологічного моніторингу», «Юні дослідники біорізноманіття», «Юні ентомологи», «Основи натуралістичної відеозйомки», «Основи дослідницької діяльності».

Модернізація змісту і технологій реалізації навчальних програм еколого-біологічного профілю спрямована на формування компетентностей здобувачів позашкільної освіти, цінностей і настанов сталого природозберігаючого розвитку, забезпечення об'єктивної інформації про можливості освітньо-професійних траєкторій в АПК, популяризації іміджу біологічної та аграрної освіти, створення простору професійних проб.

НЕНЦ є засновником та організатором щорічних різноманітних всеукраїнських конкурсів, акцій, експедицій, зокрема: Всеукраїнського конкурсу винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку, Всеукраїнського конкурсу «Юний селекціонер і генетик», Всеукраїнського конкурсу досягнень юних зоологів і тваринників, Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт», Всеукраїнського форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи», Всеукраїнського зльоту учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань закладів загальної середньої та позашкільної освіти,

Всеукраїнського зльоту учнівських лісництв закладів загальної середньої та позашкільної освіти, Всеукраїнського конкурсу «Земля – наш спільний дім», Всеукраїнського конкурсу дослідницько-експериментальних робіт із природознавства «Юний дослідник», Всеукраїнського юнацького фестивалю «В об'єктиві натураліста»; Всеукраїнського дитячого фестивалю «Україна-сад», Всеукраїнського конкурсу з квітництва та ландшафтного дизайну «Квітуча Україна», Всеукраїнського конкурсу з флористики та фітодизайну, III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України (відділення екології та аграрних наук); III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України (відділення хімії та біології), Всеукраїнських турнірів юних натуралістів та хіміків, Всеукраїнської літньої Стартап Школи «StartChemist», Всеукраїнського форуму юних екологів; Всеукраїнського форуму учнівських трудових об'єднань, Всеукраїнського екологічного хакатону для учнівської молоді «XREALITYECOLOGICALHACK-2021», Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета», Всеукраїнської інтернет-олімпіади «Крок до знань», Міжнародного пленеру з лозоплетіння тощо.

Для вирішення завдань допрофільної підготовки, соціальної інтеграції та професійного самовизначення учнів на базі НЕНЦ продовжувала роботу **Природнича школа учнівської молоді**. Навчання у Школі здійснюється у наукових відділеннях за напрямками: природничий (із секціями біології, хімії); декоративно-прикладний (із секціями народних ремесел, флористики та фітодизайну тощо).

Викладачами Школи є співробітники провідних вишів та галузевих інститутів НАН України. Вони підтримують постійний зв'язок з учнями. Дистанційно молодь опрацьовує теоретичний матеріал, виконує практичні завдання, перевіряє рівень знань за допомогою тестів. Завдяки цьому молодь здобуває якісну освіту, набуває досвіду проведення наукових досліджень у галузі біології та аграрних наук. Навчання здійснюється за семестровою системою: з 30 березня по 2 квітня — весняна сесія, з 8 по 12 листопада 2021 року – осіння. За підсумками навчання Свідоцтво про позашкільну освіту отримали 10 випускників наукового відділення «Біологія»; 3 — наукового відділення «Хімія»; 6 — наукового відділення «Флористика і фітодизайн». Наразі здобувають освіту 113 учнів з різних регіонів України.

Серед організаційно-масових заходів із дітьми та учнівською молоддю заслуговує на увагу проведення таких заходів:

- профільних оздоровчих змін на базі Державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія»,
- Всеукраїнського зльоту юних дослідників-природознавців.

З 14 до 17 вересня 2021 року проведений *Всеукраїнський форум юних екологів та аграріїв «Збережемо Україну разом!»*. Організатори Форуму: Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, Український дитячий центр «Молода

гвардія» та Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання, за підтримки Міністерства соціальної політики України, Департаменту освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації. Захід присвячений 30-річчю Незалежності України. Учасниками Форуму стали 77 представників з Вінницької, Волинської, Донецької, Дніпропетровської, Закарпатської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської областей України. Під час Форуму відбулися спільні заходи з Одеським еколого-натуралістичним центром «Афаліна», Державним ПТНЗ «Одеський професійний ліцей технологій та дизайну», Українським науковим центром екології моря, громадською організацією «Центр демократичного розвитку «Синергія».

Першим випробуванням для юних екологів та аграріїв стало завдання з побудови дружніх стосунків з довкіллям: інтелектуально-ігрова програма «Відкрий для себе ліс». Під час заходу діти приєдналися до акції «Віддай голос за збереження старих лісів», поповнили свої знання про важливість збереження лісу, його позитивний вплив на зменшення негативних змін клімату.

«У кадрі – гра» – саме під таким гаслом пройшов II день Всеукраїнського форуму юних екологів та аграріїв. Створення якісного та сучасного візуального контенту – навичка, яка просто необхідна сучасній молоді, чим би вона не захоплювалася. І не є винятком юні екологи та аграрії, що активно беруть участь в екологічно спрямованій просвіті, формуванні раціонального, дбайливого ставлення до навколишнього середовища серед однолітків.

Професіонали своєї справи – педагоги та студенти Державного професійно-технічного навчального закладу «Одеський професійний ліцей технологій та дизайну» підготували учасників до їхньої майбутньої місії та дали навички побудови композицій, вибору експозиції, масштабування, кадрування, редагування кольору, яскравості та контрастності зображення – і все це задля того, щоб донести авторське бачення до глядача, створити неповторний, незабутній кадр.

Програма форуму містила також заходи з Центром екології моря спільно з громадською організацією «Центр демократичного розвитку «Синергія». Юні екологи та аграрії ознайомились з новими можливостями для саморозвитку та громадської активності (нові молодіжні рухи, організації, громадянська наука), методологією моніторингу пляжного сміття, новинками щодо засобів сортування сміття, а також про наслідки антропогенного впливу на навколишнє середовище та як зменшити свій вплив на екосистеми планети. Практична частина включала моніторинг та збір сміття на узбережжі Чорного моря.

На *Всеукраїнському зльоті юних дослідників-природознавців* 29 червня — 02 липня 2021 р. зустрілися переможці всеукраїнських

конкурсів агробіологічного профілю позашкільної освіти з 22 областей України та м. Києва.

У рамках Зльоту проведені: науково-практична конференція, екскурсії до Національного університету біоресурсів і природокористування України, дослідницького господарства та лабораторії Компанії «Сингента», профільні майстер-класи, екскурсії по місту Києву та в Національному еколого-натуралістичному центрі.

29 червня відбулась науково-практична конференція юних дослідників-природознавців, де діти з різних куточків України порушували та обговорювали нагальні проблемні питання з екології та сільського господарства України, презентували наукові роботи та проекти з садівництва, рослинництва, овочівництва. Журі конференції очолили викладачі Національного університету біоресурсів і природокористування України: доктор біологічних наук, професор Світлана Костенко, кандидат сільськогосподарських наук, доцент Тамара Литвиненко.

У Національному університеті біоресурсів і природокористування України учасники заходу зустрілись з проректором з науково-педагогічної роботи, доктором економічних наук, професором Дмитром Квашою, деканом агробіологічного факультету, доктором сільськогосподарських наук, професором Оксаною Тонха. Діти відвідали Музей ґрунтів, плодово-овочевий сад, лабораторію точного землеробства AgriLab, унікальний ботанічний сад, стайні, лабораторію агрохімії та ґрунтознавства, колекційний розсадник польових культур, лабораторію моніторингу якості ґрунтів.

Одним із найяскравіших вражень для юннатів стали екскурсії до лабораторії Компанії «Сингента» в м. Біла Церква. Спеціаліст лабораторії Білоцерківського діагностичного центру Юлія Долгальова розповіла про напрями роботи компанії «Сингента» і програму технічної підтримки «АгроГід». Діти дізналися про важливість фітопатологічної діагностики посівного матеріалу, моніторинг шкідників та збудників інфекцій у період вегетації рослин й аналіз якісних показників зібраного врожаю.

На дослідницькій станції Компанії «Сингента» діти детально ознайомилися з усіма етапами закладання та проведення польових дослідів відповідно до сучасних методик. Учні побували на дослідницьких полях, ознайомилися з великою кількістю зразків гібридів сільськогосподарських культур. Також юні дослідники ознайомились із сучасною сільськогосподарською технікою, технологією та приладами для протруєння насіння, із сучасними засобами для внесення пестицидів, а також оглянули поля за допомогою дрона.

У цьому освітньому заході особливо ефективною стала співпраця аграрного бізнесу, закладів позашкільної та вищої освіти, які забезпечили високий науково-методичний рівень проведення профорієнтаційної роботи та відповідної допрофесійної підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі.

Залученню старшокласників до винахідницької і дослідно-експериментальної роботи сприяють проведення конкурсів: Всеукраїнського

конкурсу «Юний селекціонер і генетик», Всеукраїнського конкурсу юних зоологів і тваринників, Всеукраїнського конкурсу молодіжних проєктів з енергоефективності «Енергія і середовище»; Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт-2021», III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України (відділення екології та аграрних наук); III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України (відділення хімії та біології), Всеукраїнського форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи», Всеукраїнської екологічної олімпіади наукових проєктів з охорони довкілля «DreamEco». Наймасштабнішими серед них є Всеукраїнський конкурс винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку для різних вікових категорій. Мета заходів – підтримка творчої діяльності дітей і молоді в галузях природознавства, винахідництва та раціоналізаторства.

З 09 по 12 лютого Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Національним технічним університетом України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», Національним університетом біоресурсів і природокористування України, за підтримки Українського альянсу по боротьбі з підробками та піратством, провели фінальний етап *Всеукраїнського конкурсу винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку* (у віковій категорії 16-23 роки) у дистанційному форматі.

Журі конкурсу переглянуло надані фіналістами відеоматеріали постерного захисту власних проєктів за категоріями: біологія; ресурси енергозбереження; екологічно безпечні технології та прикладна екологія; фізика; хімія; медицина та охорона здоров'я; сільськогосподарське дослідництво та винахідництво; науки про Землю (географія, геологія); психологія; інженерні науки; комп'ютерні науки та штучний інтелект — і визначило переможців та призерів змагання.

У фінальному етапі брав участь 171 авторський проєкт. Автори 23 найкращих розробок у дванадцяти категоріях здобули I місце. На другому місці – 30 і на третьому – 57 проєктів. Всі учасники фіналу нагороджені дипломами I, II і III ступенів, відповідно до розподілу призових місць, та дипломами фіналістів.

З 19 по 21 січня 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України спільно з Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Національним університетом «Києво-Могилянська академія», Національним педагогічним університетом ім. М. Драгоманова, Інститутом ботаніки ім. М. Г. Холодного, Інститутом гідробіології НАН України в онлайн режимі провели фінал *Всеукраїнського турніру юних біологів «NEOBIO»*.

У заході взяли участь учні 9-11 класів закладів загальної середньої, професійно-технічної та позашкільної освіти з різних областей України. Зареєструвалися на змагання 423 учні, з них 364 було допущено до фіналу.

Фінальна частина проходила за змішаною системою — індивідуально та командно. У підсумку було визначено 24 учасники, які найкраще справились із завданням, та сформовано 4 рівні за силою і кількісним складом команди.

Другого і третього дня відбувались командні півфінальні, фінальний «бой» та суперфінал. Згідно з загальними результатами проведення Всеукраїнського турніру юних біологів «НЕОВІО» у 2020-2021 навчальному році переможцями суперфіналу Всеукраїнського турніру юних біологів «НЕОВІО» 2020-2021 навчального року визначено:

Семена Скрипникова, 9 клас, КЗ «ПМБЛ № 1 ім. І. П. Котляревського»; Катерину Сарницьку, 9-А клас, Володимирецький районний колегіум; Єлизавету Стельмах, 11 клас, гімназія № 153 імені О. С. Пушкіна; Дар'ю Чернобривець, 10-Б клас, КЗО «Солонянське НВО»; Максима Суховія, 11 клас, Гадяцька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів №3 імені Івана Виговського; Івана Висоцького, 11 клас, Миколаївський морський ліцей імені професора М. Александрова.

З метою надання можливості учнівській молоді спробувати свої сили у вирішенні цікавих, дослідницьких, експериментальних завдань з хімії, отримати порівняльну оцінку своїх знань і умінь, 27-29 січня 2021 року Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді спільно з хіміко-технологічним факультетом Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», хімічним факультетом Київського національного університету ім. Т. Шевченка та агробіологічним факультетом Національного університету біоресурсів і природокористування України, за підтримки Союзу хіміків України проведено *Всеукраїнський турнір юних хіміків імені академіка В. В. Скопенка*, як індивідуальне змагання для учнів 9-11-х класів закладів загальної середньої та позашкільної освіти. Вперше фінал турніру відбувся онлайн. До участі у фінальному етапі змагання були запрошені 146 старшокласників зі всіх областей України та м. Києва.

Турнірна програма складалася із:

- теоретичного етапу «Хімічні старти» (виконання тестових завдань та розв'язання творчих завдань із хімії);
- практичного етапу «Хімік-шоу»;
- лекцій від відомих вчених у хімічній галузі;
- наукових дискусій тощо.

За результатами змагань, відповідно до зведеної суми балів, набраних у окремих турах під час онлайн тестування і виконання контрольних завдань, підготовлених оргкомітетами університетів, журі визначило переможця та призерів Турніру, що стали номінантами і отримали почесні медалі імені академіка В. В. Скопенка за зайняте I, II і III місце відповідно.

Ними стали: Ольга Голуб, учениця 11 класу Мелітопольської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 4 Мелітопольської міської ради Запорізької області – 79,8 бала; Вікторія Гуменюк, учениця 11 класу загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 1 м. Славути Хмельницької області – 70,2 бала і Віталій Недашківський, учень 9 класу загальноосвітньої школи І – ІІІ ступенів № 19 м. Житомира – 68,1 бала.

Інформація про перебіг Всеукраїнського турніру юних хіміків ім. В. В. Скопенка поширена на сторінці турніру в мережі інтернет та у ЗМІ.

12 серпня 2021 р. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України став учасником ювілейного X Фестивалю «*SikorskyChallenge 2021: Україна і Світ*».

НЕНЦ презентував учнівські проекти призерів всеукраїнських та міжнародних конкурсів на виставці інноваційних проектів/стартапів, зокрема:

1. Михайло Шубін, вихованець Житомирського міського центру науково-технічної творчості учнівської молоді, учень 8 класу Житомирського міського ліцею № 1, з проектом «ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ СОНЯЧНИХ КУХОНЬ В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ» (науковий керівник Шубін Анатолій Григорович, вчитель фізики загальноосвітньої школи № 30 м. Житомира, керівник гуртка Житомирського міського центру науково-технічної творчості учнівської молоді).

2. Владислав Парфенюк, вихованець Житомирського міського центру науково – технічної творчості учнівської молоді, учень 8 класу Житомирської ЗОШ І-ІІІ ступенів № 30, з проектом «ДОДАТКОВИЙ ЗАХИСТ ПОМЕШКАННЯ» (науковий керівник Шубін Анатолій Григорович, вчитель фізики загальноосвітньої школи № 30 м. Житомира, керівник гуртка Житомирського міського центру науково-технічної творчості учнівської молоді).

3. Анастасія Мартинчук, вихованка Житомирського міського центру науково-технічної творчості учнівської молоді, з проектом «ВИКОРИСТАННЯ ПОЧАТКІВ КУКУРУДЗИ ДЛЯ ОПАЛЕННЯ ПРИМІЩЕНЬ ТА ОТРИМАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ» (науковий керівник Шубін Анатолій Григорович, вчитель фізики загальноосвітньої школи № 30 м. Житомира, керівник гуртка Житомирського міського центру науково-технічної творчості учнівської молоді).

4. Костянтин Паламарчук, учень 9-В класу Білоцерківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 17 Київської області, з проектом «ВИКОРИСТАННЯ БІОГУМУСУ В ОРГАНІЧНОМУ ВИРОБНИЦТВІ ЯК ЧИННИК ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ» (науковий керівник Семененко Людмила Євгенівна, вчитель біології Білоцерківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 17 Київської області).

5. Аріна Томашевська, учениця 10 класу Білоцерківської спеціалізованої природничо-математичної школи І-ІІІ ступенів № 16 ім. М. О. Кириленка Київської області, з проектом «ВИВЧЕННЯ В ПЛИВУ

РІВНЯ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ КУКУРУДЗИ ТА ВИХІД БІОГАЗУ» (науковий керівник Грабовський Микола Борисович, доктор сільськогосподарських наук, керівник гуртка «Основи фізіології рослин» КЗ КОР «Центр творчості та юнацтва Київщини»).

6. Вероніка Руденко, вихованка гуртка «Вартові довкілля» КЗК КОР ЦТДЮК, учениця 9-Б класу Білоцерківської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 17 Київської області, з проєктом «УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ СОЇ ЗА РІЗНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ У ЗОНІ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ» (науковий керівник Грабовська Тетяна Олександрівна, кандидат сільськогосподарських наук, керівник гуртка «Вартові довкілля» КЗ КОР «Центр творчості та юнацтва Київщини»).

Відповідно до Плану всеукраїнських і міжнародних масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2021 рік (за основними напрямками позашкільної освіти), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.11.2020 р. № 1452, листа Міністерства освіти і науки України від 07.09.2021 р. № 4/739-21, 19-21 жовтня 2021 року в онлайн форматі було проведено фінал Всеукраїнського екологічного хакатону для учнівської молоді «*XREALITYECOLOGICALHACK-2021*». Меседж цьогорічного заходу — «Інноваційні технологічні рішення для підвищення ефективності водного господарства України».

У складі журі: науково-педагогічні працівники Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, Хмельницького національного університету, педагогічні працівники Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, вчителі природничих дисциплін м. Хмельницька.

І місце – диплом І ступеня та цінний подарунок (планшет «LenovoTabE10») здобули: Роман ЛИШАК, учень 10 класу Ладижинського НВК № 1 Вінницької області, та Іван ПЕТРОВ, учень Арцизького ЗЗСО І-ІІІ ст. № 5 Одеської області; ІІ місце вибороли 8 учасників, ІІІ місце – 22 учасники. Перехідний Кубок естафети ЕКО-ХАКАТОНУ передано юннатам Буковини.

Упродовж 16-18 листопада 2021 р. Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді проведено дистанційно фінальний етап *Всеукраїнського біологічного форуму учнівської та студентської молоді «Дотик природи-2021»*. Близько 300 учасників з 18 регіонів України та м. Києва долучилися до заходу. Захист проєктів проходив у категоріях: анатомія людини, біохімія, ботаніка, екологія та проблеми довкілля, енергозберігаючі технології, зоологія, мікробіологія, науки про Землю (географія, геологія), охорона здоров'я, психологія і поведінка людини, фізика і астрономія, фізіологія людини, хімія.

З 18 по 21 травня 2021 р. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України провів фінальний етап *Всеукраїнського конкурсу дослідницько-експериментальних робіт з природознавства «Юний*

дослідник». У конкурсі взяли участь вихованці еколого-натуралістичних центрів, станцій юних натуралістів, Будинків дитячої та юнацької творчості, навчально-виховних комплексів, закладів загальної середньої освіти з усіх регіонів України.

Мета конкурсу – формування пізнавальних інтересів у наймолодших юних дослідників, залучення до природоохоронної діяльності та створення умов для їхньої творчої самореалізації.

Участь у заході брали діти 9-11 років, учні закладів загальної середньої та позашкільної освіти, здібні до науково-дослідницької діяльності в галузі природознавства. На конкурс надійшло більше 300 робіт.

У фіналі взяли участь представники з усіх областей України та м. Києва. На розгляд журі було представлено роботи 151 учасника у секціях: «Я і природа», «Народознавство та краєзнавство», «Рослини навколо нас», «Тваринний світ», «Охорона здоров'я».

На час перебігу змагання працювало досвідчене журі — науковці і науково-педагогічні працівники Національного університету біоресурсів і природокористування України, Національного ботанічного саду імені М. М. Гришка, Інституту гідробіології НАН України, Інституту проблем виховання НАПН України.

Відповідно до підсумкових протоколів переможцями визнано 43 учасники. Друге місце вибороли 58 дітей і, відповідно, третє місце – 52.

Триває підбиття підсумків участі здобувачів освіти у науково-освітньому проєкті «Учителі та учні досліджують явище цвітіння водойм в Україні», організованого Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді та Інститутом гідробіології НАН України.

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, за підтримки компанії ТОВ «УкрХімАналіз», з 12 по 14 травня 2021 р., у дистанційному форматі, провів фінальний етап *VIII Всеукраїнського турніру юних натуралістів*.

Метою Турніру є пошук і підтримка талановитої учнівської молоді, розвиток творчих здібностей учнів 8-11 класів, які виявляють стійкий інтерес до занять наукою, підготовки їх до участі у всеукраїнських та міжнародних інтелектуальних змаганнях для тинейджерів. Право брати участь у фіналі Турніру вибороли 9 команд, які представляли Вінницьку, Дніпропетровську, Житомирську, Львівську, Сумську, Херсонську та Чернігівську області.

За загальною сумою балів I місце посіла команда Херсонського фізико-технічного ліцею Херсонської міської ради у складі: Нікіта Зіборов, Олександра Крупнова, Марія Левінцова, Ярослава Полікарпова, Ілля Салогуб, Ілля Тарасенко.

96 здобувачів освіти з Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської областей та м. Києва, які найбільш активно поширювали принципи ощадливого

споживання ресурсів планети і втілювали проєкти, стали учасниками фінального етапу *Всеукраїнського конкурсу молодіжних проєктів з енергозбереження «Енергія і середовище»*. Захід проведений 14-16 квітня в онлайн режимі. I місце вибороли 5 учасників, II місце – 25, III місце – 25 учасників.

З метою формування у молоді екологічної культури засобами кіно- та фотомистецтва Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді з 17 по 22 березня проведено фінальний етап *Всеукраїнського юнацького фестивалю «В об'єктиві натураліста – 2021»* в режимі онлайн.

У фестивалі взяли участь 72 вихованці еколого-натуралістичних центрів, станцій юних натуралістів, Будинків дитячої та юнацької творчості, закладів загальної середньої освіти із 23 регіонів України: Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей.

Змагання проходили у чотирьох номінаціях: краща фоторобота, кращий слайд-фільм, кращий відеоролик, кращий відеофільм.

Диплом володаря гран-прі Всеукраїнського юнацького фестивалю «В об'єктиві натураліста – 2021» здобула Олександра Салагор, учениця 10 класу, вихованка Міського центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Чернівецької міської ради, з роботою «Знайомство з боривітром».

I місце посіли 12 учасників, II місце – 17, III місце – 21 учасник.

З 21 по 23 квітня 2021 року Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді спільно з Департаментом освіти і науки Одеської обласної державної адміністрації та Одеським обласним гуманітарним центром позашкільної освіти та виховання було проведено фінальний етап *Всеукраїнського конкурсу «Земля – наш спільний дім»* у заочному форматі. 24 колективи екологічної просвіти – переможці обласних етапів Конкурсу з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської областей — стали учасниками заходу. За результатами презентації еколого-просвітницької та природоохоронної роботи колективів, конкурсних виступів за темою «Атака вірусів. Врятуй Планету!», на підставі рішення журі конкурсу володарем Гран-прі визначено колектив екологічної просвіти «Видра» навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа I-III ступеня – дитячий садок» с. Видраниця Волинської області (46 балів) (Кухарчук Вікторія, Назарук Іван, Наход Олександр, Кисіль Дарія, Михальчук Анна, Токарська Маргарита, капітан —

Назарук Іван, керівник колективу — Назарук Тетяна Василівна). I місце – 1, II місце – 2, III місце – 3, призерів – 7.

До участі у *Всеукраїнському конкурсі творчих робіт школярів «Гуманне ставлення до тварин»* долучилися 322 здобувачі освіти з усіх областей України. I місце вибороли 6 учасників, II місце – 7, III місце – 6 учасників.

Всеукраїнські GLOBE Ігри-2021 відбулися в онлайн форматі. 15-17 червня в Іграх взяли участь 17 команд з Житомирської, Полтавської, Київської, Сумської, Луганської, Чернівецької, Волинської, Донецької, Львівської, Рівненської, Вінницької, Івано-Франківської, Чернігівської областей. Команди виконували 3 завдання: готували постери «Представлення команд»; знімали відео «Виготовлення термометра» та проходили GLOBE Вікторину. Також учасники прослухали лекцію на тему «Можливості супутникового моніторингу водних об'єктів» Ольги Томченко, наукової співробітниці Державної установи «Науковий центр аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних наук НАН України», методистки НЦ «МАНУ», кандидатки технічних наук, та виконали практичні завдання. За результатами виконаних завдань були визначені переможці Всеукраїнських GLOBE Ігор-2021:

I місце – «Натуралісти-дослідники» – гурток «Основи фенології», комунальний заклад «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» (керівник – Лариса Хлус, методист, керівник гуртків комунального закладу «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»);

II місце – «Атмосфера» – комунальний заклад «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради (керівники – Валентина Бобровська, Раїса Ромашко, Світлана Луцишин, керівники гуртків комунального закладу «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради);

III місце посіли декілька команд.

НЕНЦ виступив співорганізатором *Всеукраїнського проекту «Мішечок»*, започаткований Міжнародним молодіжним рухом «SchoolRecyclingWorld» за сприяння Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, МОН України, Українського державного центру позашкільної освіти. Генеральним партнером ініціативи виступила компанія PepsiCo Україна. За місяць з 6 квітня по 6 травня 2021 року школярі та їхні родини з усієї України пошили рекордну кількість екторбинок. Результати другого Всеукраїнського проекту «Мішечок»: 21 873 учні з 313 навчальних закладів 24 областей України пошили 47 269 мішечків, якими тепер користуються в повсякденному житті.

Найбільшу кількість пошили школярі Дніпропетровської, Донецької, Хмельницької, Миколаївської, Сумської областей. Учасники виготовляли торбинки, розмальовували їх, прикрашали аплікаціями, вирізками, орнаментами, створюючи справжні витвори мистецтва. Старші шили

торбинки самостійно, меншим допомагали батьки, родичі. Мішечки перетворилися в справжній хіт весни.

Формування допрофесійної компетентності вихованців, учнів, слухачів здійснюється через організацію роботи учнівських лісництв, аграрних учнівських об'єднань, проведення дослідницької роботи на навчально-дослідних земельних ділянках, навчально-дослідних тваринницьких комплексах, а також проведення профільних очно-заочних масових заходів, а саме: Всеукраїнського зльоту учнівських лісництв закладів загальної середньої і позашкільної освіти, Всеукраїнського зльоту учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань, Всеукраїнського фестивалю «Україна - сад».

З метою активізації участі учнівської молоді в природоохоронній та дослідно-експериментальній роботі в галузі лісового господарства, збереження біологічного різноманіття лісових екосистем, 19 - 21 жовтня 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з Кіровоградським обласним Товариством лісівників та комунальним закладом «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» провели фінальний етап *Всеукраїнського зльоту учнівських лісництв закладів загальної середньої і позашкільної освіти* — щорічний підсумок роботи учнівських об'єднань з лісівництва, що поєднує компоненти профорієнтації, технологічної підготовки, навчально-дослідницької діяльності. Участь у змаганнях взяли команди з 22 областей України.

У межах заходу — масштабна виставка напрацювань учнівських лісництв, захист науково-дослідницьких робіт у секціях «Захист лісу», «Лісовідновлення та лісорозведення», «Лісове біорізноманіття», відкритий діалог з обміну досвідом практичної і науково-дослідницької роботи юних лісівників.

Гран-прі Всеукраїнського зльоту виборола команда учнівського лісництва «Пліщинське» Пліщинської гімназії Шепетівської міської ради Хмельницької області (Джус Артем, Олексійчук Яна, Рижова Єлизавета), керівник – Микола ЗВЕДЕНЮК (99 балів).

19 – 21 жовтня 2021 року Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді проведено *Всеукраїнський зліт учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань*.

Участь у Зльоті взяли команди учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань закладів загальної середньої та позашкільної освіти із 13 областей України: Вінницької, Волинської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Кіровоградської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Чернігівської. Відповідно до програми Зльоту юні аграрії захищали науково-дослідницькі роботи у секціях «Овочівництво», «Рослинництво», «Садівництво». На виставці експонувались натуральні зразки сортів сільськогосподарських культур, вирощених учнями, звітні матеріали: банери,

колекції, альбоми, щоденники дослідницької роботи, інформаційні та фотоматеріали.

На підставі протоколів засідань журі Зльоту I місце здобула команда Комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» (Шевцова Марія, Губко Анастасія).

В онлайн режимі з 18 по 21 травня 2021 року проведено фінальний етап *Всеукраїнського конкурсу з квітникарства та ландшафтного дизайну «Квітуча Україна»*.

Участь у заході взяли 53 команди-переможці (194 учасники) відбіркового етапу.

Програма заходу містила: проведення командами презентацій проєктів з квітникарства та ландшафтного дизайну; втілення презентованих проєктів клумб та ландшафтних композицій. За результатами конкурсного змагання: I місце посіли 6 команд (22 учасники), II місце — 7 команд (27 учасників), III місце — 17 команд (61 учасник).

З 05 по 07 жовтня 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді провів фінальний етап *Всеукраїнського конкурсу з флористики та фітодизайну*. Тема цього річного конкурсу присвячена 30-й річниці Незалежності України – «Україна починається з тебе!». У конкурсі взяли участь 21 команда (62 учасники) з 17 областей України: Івано-Франківської, Кіровоградської, Київської, Донецької, Луганської, Полтавської, Вінницької, Миколаївської, Сумської, Рівненської, Дніпропетровської, Одеської, Харківської, Хмельницької, Чернігівської, Чернівецької, Львівської. Учасники змагалися в номінаціях: «Квіткові килими» та «Флористична скульптура». За результатами конкурсного змагання у номінації «Квіткові килими» найсильнішою виявилась команда комунального закладу «Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості» — вихованці гуртка «Флористика та фітодизайн інтер'єру» Окунькова Арина, Загорська Соф'я, Заїка Маргарита, Литовченко Ілона з проєктом «Україна – це я! Україна — це ти! Україна — це ми!» (98 балів); керівник гуртка Світлана Пузеєва; в номінації «Флористична скульптура» — команда Дитячо-юнацького центру туризму та екологічної роботи м. Славути Хмельницької області — вихованці гуртка «Флористика та фітодизайн інтер'єру» Воробець Яна, Шкапій Віра, Чернюк Вікторія, Климчук Владислава з проєктом «Берегиня» (98 балів), керівники: Ганна Верещук та Алла Слівіна. Загалом I місце вибороли 5 команд (16 учасників), II місце — 5 команд (16 учасників), III місце — 11 команд (30 учасників).

Упродовж року проведені профільні заочні всеукраїнські конкурси: Всеукраїнська олімпіада випускного шкільного дослідництва (учнівських дослідницьких проєктів), Всеукраїнський конкурс навчально-дослідних земельних ділянок (НДЗД), Всеукраїнський конкурс-огляд «Дивовижна теплиця» тощо.

З метою виявлення та розвитку творчих здібностей та інтересу до науково-дослідної, пошукової, експериментальної та практичної діяльності

учнівської молоді 10 червня 2021 року проведено фінальний етап *Всеукраїнської олімпіади випускного шкільного дослідництва (учнівських дослідницьких проєктів)*. У заході взяли участь понад 60 учасників, які пройшли відбірковий етап. Вони представили учнівські дослідницькі проєкти в секціях: агробіології, прикладної біології, ботаніки, хімії, екології та енергозбереження. Більшість проєктів є актуальними, інноваційними та виконані на високому рівні з дотриманням методики дослідження. Слід відзначити високий рівень науково-педагогічного супроводу учнівських проєктів. I місце посіли 6 учасників, II місце — 13, III місце — 21 учасник.

З 20 грудня 2020 року по 20 січня 2021 року, з метою екологічного, природоохоронного та естетичного виховання учнівської молоді та залучення до громадського руху за збереження від порубок дерев хвойних порід, поширення досвіду цієї діяльності серед молоді, НЕНЦ проведено щорічний Всеукраїнський новорічно-різдвяний конкурс «Новорічна композиція». На виставці демонструвались більше 837 робіт, що надійшли з усіх куточків України, виконаних учнями у різних техніках з найрізноманітніших матеріалів, переможцями визнано 79 учасників, II місце — 172, III місце — 357 учасників.

З метою розвитку дослідницької роботи в закладах загальної середньої та позашкільної освіти України, розвитку мережі гуртків аграрного напрямку, виявлення і розповсюдження кращого досвіду, нових напрямів в організації роботи на навчально-дослідних земельних ділянках, протягом 2021 року НЕНЦ організував проведення всеукраїнських заочних конкурсів: «Плакаємо сад», «Дослідницький марафон», «Кролик», «Юннатівський зеленбуд», конкурсу-огляду внутрішнього озеленення приміщень закладів освіти «Галерея кімнатних рослин», трудової акції «Парад квітів біля школи».

Проводились традиційні природоохоронні конкурси, акції: «День Землі», «День довкілля», «До чистих джерел», «Ліси для нащадків», «Птах року», «Годівничка», «День зустрічі птахів», заочний конкурс дитячого малюнка «Зоологічна галерея», Всеукраїнський заочний конкурс робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україна!», «Вчимося заповідувати» тощо.

Реалізовані значущі проєкти у сфері патріотичного виховання здобувачів освіти:

- Всеукраїнська дитячо-юнацька еколого-патріотична гра «Паросток»;
- Всеукраїнський фестиваль патріотичних дій;
- Всеукраїнський юннатівський природоохоронний рух «Зелена естафета»;
- Всеукраїнський заочний конкурс робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україна!»;
- Всеукраїнський екологічний конкурс «Мала річка моєї батьківщини»;
- Всеукраїнський фестиваль «Україна - сад».

На виконання Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2021 рік (за основними напрямками освіти), затвердженого наказом МОН від 24.11.2020 р. № 1452, у м. Києві Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді з 12 червня по 15 липня 2021 р. був проведений *Всеукраїнський Фестиваль патріотичних дій*, приурочений до 30-ї річниці Незалежності України. У Фестивалі взяли участь вихованці закладів загальної середньої та позашкільної освіти, з числа переможців всеукраїнських конкурсів національно-патріотичного напрямку, еколого-патріотичної гри «Паросток».

Молодь презентувала свої напрацювання у сфері національно-патріотичної діяльності, демонструвала знання з історії свого краю, брали участь у різноманітних конкурсах, майстер-класі «Подарунок воїну». Діти зустрілись з відомою волонтеркою, дитячою письменницею, учасницею Революції Гідності Світланою Касьяненко; учасником війни на сході України, завідувачем відділу біології та сільського господарства Вінницької станції юних натуралістів Павлом Мигуном.

Юні патріоти мали можливість відвідати творчу майстерню «Мистецтво фотографії», взяти участь у патріотичному квесті, відвідати Національний музей історії України, кінотеатр та стати учасниками шоу-програми «Хімічний квест» від Музею сучасної науки і техніки «Експериментаніум».

За активну громадянську і життєву позицію, досягнення у сфері патріотичної роботи, оригінальне та креативне висвітлення національно-патріотичної діяльності кожна дитини була нагороджена грамотою і подарунком. Окремо була висловлена подяка керівникам за підготовку команд до участі у Всеукраїнському фестивалі патріотичних дій, громадянську позицію і високі досягнення у сфері патріотичного виховання учнівської молоді.

2–3 червня Національним еколого-натуралістичним центр учнівської молоді спільно з комунальним закладом «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради», за підтримки Управління освіти і науки Черкаської державної адміністрації, Черкаського державного технологічного університету, було проведено фінальний онлайн етап *Всеукраїнського юннатівського природоохоронного руху «Зелена естафета»*. Мета заходу – залучення учнівської молоді до заходів щодо збереження природних ресурсів рідного краю, поліпшення стану довкілля, формування екологічних компетентностей здобувачів освіти. Учасники фіналу — 28 команд-переможців обласних етапів з 16 областей України: Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Одеської, Рівненської, Сумської, Харківської, Черкаської, Чернівецької, Чернігівської — презентували результати природоохоронної роботи, виконували творчі завдання. Гран-прі отримала команда Одеського навчально-виховного комплексу «Гімназія 7 –

спеціалізована школа I ступеня з поглибленим вивченням англійської мови» Одеської області (580 балів).

30-й річниці Незалежності України присвячений *Всеукраїнський заочний конкурс робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україна!»*. Конкурс проводиться з метою формування в учнівської молоді активної життєвої позиції та готовності брати участь у суспільному і культурному житті країни; розвитку творчих здібностей здобувачів освіти у сфері фотомистецтва. Наразі триває підбиття підсумків конкурсу.

Мета *Всеукраїнського екологічного конкурсу «Мала річка моєї батьківщини»*: поглиблення та підвищення якості знань учнів закладів загальної середньої освіти та вихованців закладів позашкільної освіти про навколишнє природне середовище, природні ресурси України і, зокрема, водні багатства України, розвитку умінь досліджувати, описувати та аналізувати отримані дані про малі річки своєї місцевості; виховання дбайливого ставлення до природи рідного краю, залучення дітей до природоохоронної діяльності, пропаганди ідей сталого розвитку. У конкурсі взяли участь здобувачі освіти з 19 областей, а саме: Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Луганської, Львівської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Харківської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської. На розгляд журі було надіслано 78 робіт. I місце посіли 12 учасників (98-95 б.), II місце — 15 учасників (88-86 б.), III місце — 20 учасників (77-75 б.).

З метою залучення підростаючого покоління до дослідницької роботи та виробничої діяльності в галузі садівництва, формування у юних садівників знань та навичок вирощування плодових та ягідних культур, відродження садівництва в Україні, 12 — 14 жовтня 2021 р. було проведено *Всеукраїнський фестиваль «Україна - сад»*. Участь у фінальному етапі Фестивалю взяли команди закладів загальної середньої та позашкільної освіти з 8 областей України: Вінницької, Донецької, Закарпатської, Запорізької, Луганської, Сумської, Чернігівської — та команда НЕНЦ. Програмою заходу було передбачено: виставку-презентацію науково-дослідницьких та виробничих досягнень у садівництві творчих об'єднань закладів освіти України; посадку саджанців у плодovому саду «Україна - сад»; семінар-практикум у Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка Національної академії наук України; науково-практичну конференцію.

Успішному проведенню IX Всеукраїнського фестивалю «Україна - сад» сприяли спонсори: ТОВ «Водоспад – професійний садовий інструмент», Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка Національної академії наук України, редакції профільних видань.

I місце посіла команда Вінницької обласної станції юних натуралістів (Ковальчук Єлена, Ковальчук Захар, Шеверножук Дар'я).

Долучаючись до загальнодержавної програми Президента України «Зелена країна», юннати та учнівська молодь ініціювали перші посадки дерев «ПОДАРУЙ ЖИТТЯ ПЛАНЕТИ!».

Екологічний проєкт «ПОДАРУЙ ЖИТТЯ ПЛАНЕТИ» – це своєрідна естафета для еколого-натуралістичних центрів учнівської молоді, творчих учнівських об'єднань, позашкільця загалом.

Завдання проєкту:

- задати тон ініціативі «ПОДАРУЙ ЖИТТЯ ПЛАНЕТИ»;
- силами активних українців висадити 1 000 000 дерев у всіх регіонах України та зробити їх зеленими і чистими;
- об'єднати людей в боротьбі з глобальним забрудненням і зміною клімату.

Ідея проєкту – організація колективних та індивідуальних заходів з озеленення країни (посадка деревних культур).

В рамках екологічного проєкту на території дендропарку «Юннатський» був закладений сад магнолій.

Інтеграція позашкільної освіти в європейський та світовий освітній простір

Розгалужена мережа міжнародних освітніх зв'язків Центру дозволяє вихованцям і педагогам щорічно брати участь у престижних конкурсах, а саме:

Участь у XXV Білоруській конференції учнів

Відповідно до Плану роботи всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2021 (за основними напрямками освіти), затвердженого наказом МОН від 24.11.2020 №1452, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді в 2021 році координував проведення XXV Білоруської конференції учнів (24 - 26 лютого).

XXV Білоруська конференція — конкурс робіт учнів дослідницького характеру з астрономії, біології, інформатики, математики, фізики і хімії — була проведена з 24 по 26 лютого 2021 року у м. Мінськ у форматі онлайн під егідою Міністерства освіти Республіки Білорусь на базі Мінського державного обласного ліцею та за підтримки Білоруського державного університету.

Україну представляли 11 переможців заочного відбіркового етапу,

Українська команда в 2021 році показала такі результати:

І місце

Командний проєкт:

Владислав Єфремов, учень 11 класу комунального закладу «Рішельєвський ліцей» Одеської області, та **Андрій Шендеровський**, учень 11 класу Комунального закладу «Рішельєвський ліцей» Одеської області. Тема роботи: «Орнітологічні дослідження в Національному природному парку «Дністровський каньйон». Секція: «Біологія».

II місце

Анна-Діана Тараненко, учениця 11 класу Комунального закладу «Рішельєвський ліцей» Одеської області. Тема роботи: «Дослідження рослинності Національного природного парку «Бузький Гард» в районі с. Іванівка та урочища Корабельна Балка долини річки Південний Буг». Секція: «Біологія».

Марія Касянчук, учениця 10 класу ЗНЗ I-III ступенів «Ліцей № 100 «Поділ» м. Києва. Тема роботи: «Застосування методів когерентної оптики для аналізу деяких процесів в харчових технологіях». Секція: «Фізика».

Герман Веніамін, учень 8 класу Комунального закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості» Красносільської сільської ради Лиманського району Одеської області. Тема роботи: «Кіберрукавиця для управління грою і отримання через рукавичку сенсорних відчуттів у вигляді дотиків, ударів у грі і віртуальної реальності». Секція: «Інформатика».

Міжнародний конкурс «INFOMATRIX – 2021»

Україна з 2009 року постійно виступає повноправною країною-учасницею світового фіналу INFOMATRIX, офіційним афілійованим партнером цього змагання на національному рівні є Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України. Координаторами команди України у 2021 році були І. О. Меліхов (м. Чернігів) та І. А. Ігнат (м. Чернівці).

У фіналі, який був проведений онлайн в Мексиці, взяли участь конкурсанти з 10 країн світу. Учасники змагалися в номінаціях: програмування, апаратні пристрої, комп'ютерне мистецтво та короткометражний фільм. Журі конкурсу оцінювало не тільки якість виконання робіт, а й вміння їх презентувати англійською мовою. Варто зазначити, що представництво України в 2021 році було найбільшим.

За результатами змагань **медаль найвищого гатунку (платинову)** отримав в номінації Computer Programming з проектом «Virtual Lab» **Руслан Мельник**, м. Київ, Політехнічний ліцей НТУУ «КПІ», керівник проекту — Булигіна Л. В.

Золоті медалі вибороли:

1. Номінація Computer Programming, проект «Waycat», автор — **Михайло Шиндер**, Рішельєвський науковий ліцей, м. Одеса, керівник проекту — Пустовойт О. В.

2. Номінація Short Movie, проект «Endowmentatschool», автори — **Адем Башбога та Андрій Журавльов**, м. Одеса, Одеська ЗОШ I-III ст. № 65, керівник проекту — Омельченко А. Б.

3. Номінація Hardware Control, проект «Solar Charger & Solar Tracker», автор — **Павло Гук**, м. Дніпро, КЗО «Спеціалізована середня загальноосвітня школа № 22 з поглибленим вивченням іноземної мови» Дніпровської міської ради, керівник проекту — Зільберман С. В.

4. Номінація Computer Art, проєкт «Seasons», автор — **Марія Волосова**, м. Дніпро, КЗО «Середня загальноосвітня школа № 58» Дніпровської міської ради, керівник проєкту — Зільберман С. В.

Срібними медалями нагороджено:

1. Номінація Computer Art, проєкт «Lifethroughordinarythings», автор — **Юлія Бутук**, м. Одеса, Одеська ЗОШ I-III ст. № 65, керівник проєкту — Пустовойт О. В.

2. Номінація Computer Art, проєкт «Sincerity», автор — **Маргарита Кривда**, м. Одеса, Національний авіаційний університет, керівник проєкту — Пустовойт О. В.

3. Номінація Short Movie, проєкт «Trigonometryofborscht», автори — **Софія Будзика та Лоліта Максименко**, м. Одеса, Одеська ЗОШ I-III ст. № 65, керівник проєкту — Глинська І. В.

4. Номінація Computer Programming, проєкт «The RISC-V Virtual Machine», автор — **Денис Пирогов**, м. Житомир, Житомирський державний університет «Житомирська політехніка», керівник проєкту — Тарасюк М. Д.

5. Номінація Computer Programming, проєкт «Loonify», автор — **Дмитро Солтисюк**, м. Львів, Національний університет «Львівська політехніка», керівник проєкту — Вербицький В. С.

Бронзові медалі отримали:

1. Номінація Computer Programming, проєкт «Shkodnik», автор — **Михайло Дяченко**, гімназія №178, м. Київ, керівник проєкту — Речіч Н. В.

2. Номінація Hardware Control, проєкт «Smartpot», автор — **Андрій Демченко**, м. Київ, Політехнічний ліцей НТУУ «КПІ», керівник проєкту — Булигіна Л. В.

3. Номінація Computer Art, проєкт «Lifeonline», автор — **Анастасія Козич**, м. Покровськ (Донецька обл.), ЗОШ № 3 Покровської міської ради, керівник проєкту — Туленгутбаєв Н. А.

4. Номінація Computer Art, проєкт «Sand Snake», автор — **Єлизавета Малиновська**, м. Житомир, Житомирська ЗОШ I-III ст. № 17, керівник проєкту — Тарасюк М. Д.

5. Номінація Short Movie, проєкт «Telephone Call», автори — **Владислав Парфенюк та Володимир Винничук**, м. Дунаївці (Хмельницька обл.), Дунаєвецький НВК «Загальноосвітня школа I—III ст., гімназія», керівник проєкту — Чекман М. В.

Міжнародний конкурс наукових та мистецьких проєктів учнів середніх загальноосвітніх шкіл (Genius).

У травні-червні 2020-2021 року в США на базі RIT (Rochester Institute of Technology – Рочестерський технологічний інститут) у віртуальному форматі відбувся конкурс екологічних проєктів «Genius Olympiad 2020-2021».

У цьому представницькому заході брали участь переможці Всеукраїнського конкурсу «Еко-Техно Україна 2021». Ґрунтовна підготовка

та цікаві проекти дозволили переконати членів наукового журі, і як результат, усі наші учні отримали призові місця:

1. **Сергій Уланов**, з роботою «Дослідження умов виникнення автоколивань в гідродинамічній системі» – SILVER MEDAL — **СРІБНА МЕДАЛЬ** (друге місце);

2. **Олена Клімова**, учениця 11 класу Комунального закладу «Маріупольський технічний ліцей» Маріупольської міської ради Донецької області», з роботою «Виробництво бактеріальної целюлози на основі низьковартісних органічних субстратів» – HONORABLE MENTION PRIZE (четверте місце);

3. **Олена Коваленко**, учениця 10 класу ФМ-52 Політехнічного ліцею НТУУ «КПІ», з роботою «Отримання екологічної енергії від коливань дерев» – HONORABLE MENTION PRIZE (четверте місце);

4. **Адам Трач**, учень 11 класу, Спеціалізована школа №89, з роботою «In silico дослідження потенційної ролі ряду сполук класу N-ацилетаноламінів як інгібіторів E-протеїну коронавірусу SARS-CoV-2» – HONORABLE MENTION PRIZE (четверте місце).

Таким чином, до найбільш вагомих досягнень НЕНЦ у 2021 році належать перемоги на Міжнародних конкурсах: *Міжнародний конкурс Regeneron International Science and Engineering Fair (Regeneron ISEF)*, *Міжнародний конкурс шкільних проєктів з екологічних питань «GENIUS Olympiad»*, *Міжнародний конкурс комп'ютерних проєктів «Infomatrix»*, *XXV Білоруська конференція учнів*. Переможцями стали 29 здобувачів освіти. На рахунку української команди: 1 – Гран-прі, 5 – золотих медалей, 9 – срібних медалей, 8 – бронзових медалей, 6 – спеціальних відзнак (IV місце).

Оздоровлення дітей та учнівської молоді

Відповідно до Плану всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів з дітьми та учнівською молоддю на 2021 рік (за основними напрямками освіти), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.11.2020 № 1452, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України з 05 по 08 липня провів Всеукраїнський збір юних лідерів «Дитячий екологічний парламент».

Серед учасників Збору — представники регіональних осередків ДЕП, дитячих громадських екологічних організацій, юннатівських секцій товариства охорони природи, екологічних загонів, які діють при обласних, районних, міських еколого-натуралістичних центрах, станціях юних натуралістів та закладах загальної середньої освіти.

Програма заходу містила дивовижну подорож в Країну Юннатію (екскурсія лабораторіями НЕНЦ), круглий стіл та презентації природоохоронної діяльності регіональних осередків Дитячого екологічного парламенту, обмін досвідом роботи, екоквести, зустріч з відомим екологом,

кандидатом біологічних наук, директором Національного антарктичного наукового центру МОН України Євгеном Диким.

Юні екологи мали змогу відвідати реактив-шоу «Хімічний квест» від Музею сучасної науки і техніки «Експериментаніум», майстер-клас з мистецтва фотографії та багато цікавого дізнатися про історичні факти нашої країни в Національному музеї історії України.

Упродовж літа на базі табору «Юннат» оздоровлено 345 дітей.

Методична робота НЕНЦ

З метою надання методичної допомоги вчителям біології, керівникам творчих учнівських об'єднань, вихователям закладів дошкільної освіти, методичною службою Центру було проведено конференції, форуми, семінари-практикуми, майстер-класи, круглі столи, консультації. Систематично розроблялися та готувалися до друку інструктивно-методичні матеріали, положення. Протягом року підготовлено 75 інформаційно-аналітичних матеріалів.

Підготовлено матеріали до інформаційно-аналітичного збірника МОН «Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність».

Для інформування педагогічних працівників та учнівської молоді про події в Центрі широко використовувалися можливості Інтернет-сторінки сайту НЕНЦ, зокрема на сайт підготовлено та подано 187 інформаційно-методичних матеріалів.

З метою оновлення змісту позашкільної еколого-біологічної освіти також проведено конкурс навчально-методичних матеріалів та віртуальних ресурсів з еколого-натуралістичної освіти; відкритий рейтинг якості позашкільної освіти «Золота когорта позашкільників-2021»; позашкільні педагогічні читання-виставка видавничої продукції з еколого-натуралістичного напрямку тощо.

Методисти Центру проводили фахову і методичну експертизу навчальних програм з позашкільної освіти за профілем «Квітникарство» та навчальної літератури за профілями «Садівництво» та «Бджільництво» Всеукраїнського конкурсу рукописів навчальної літератури для закладів позашкільної освіти.

Протягом 2021 р. педагогічним колективом Національного еколого-натуралістичного центру проведено 15 методичних заходів для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, якими охоплено понад 1300 педагогічних працівників закладів позашкільної, загальної середньої, дошкільної та вищої освіти, методистів інститутів післядипломної педагогічної освіти та методичних кабінетів.

Серед методичних заходів:

конференції (3), форуми (3), семінари-практикуми (5), онлайн-наради (3), тренінги (1).

З метою забезпечення доступності і якості освіти проведено:

- Всеукраїнський телеміст «Формування освітнього простору еколого-натуралістичного напрямку як системної трансформації закладів позашкільної освіти Дніпропетровської області в умовах діяльності об'єднаних територіальних громад»;

- Всеукраїнську онлайн-нараду «Сучасний профільний заклад позашкільної освіти: реалії та перспективи»;

- Онлайн-нараду директорів обласних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку з метою обговорення ключових питань діяльності профільних закладів.

До Всесвітнього дня екологічних знань, з метою підтримки та розвитку еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти в регіонах в умовах децентралізації, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України та комунальний заклад освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр дітей та учнівської молоді» Дніпропетровської обласної ради 21 квітня звітного року провели *Всеукраїнський телеміст «Формування освітнього простору еколого-натуралістичного напрямку як системної трансформації закладів позашкільної освіти Дніпропетровської області в умовах діяльності об'єднаних територіальних громад»*. Участь у заході взяли 65 представників об'єднаних територіальних громад Дніпропетровської області, відповідальних за питання освіти, педагогічних працівників закладів позашкільної еколого-натуралістичної освіти, вчителів біології закладів загальної середньої освіти. До телемосту підключилися також колективи профільних ЗПО Волинської, Закарпатської, Житомирської, Сумської, Тернопільської областей.

Питання функціонування та системної трансформації мережі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в умовах територіальних громад окреслив Володимир Вербицький, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, доктор педагогічних наук, професор. Він наголосив на провідній ролі закладів позашкільної освіти в освітньому просторі України, висловив занепокоєння процесом руйнації профільних ЗПО.

Доповідач зауважив, що ЗПО області мають потужні наукові дослідження вихованців, і навіть на міжнародному рівні. Негативні тенденції щодо ліквідації та об'єднання профільних ЗПО в області, які відбулися за останній рік, стануть відчутні на зменшенні охоплення позашкільною еколого-натуралістичною освітою дітей, задоволенні їхніх потреб у професійному самовизначенні і творчій самореалізації.

Спікерами телемосту стали представники МОН України. Віктор Сальков, в.о. керівника експертної групи з питань позашкільної та інклюзивної освіти Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України, зазначив, що в останній час на місцях відбуваються негативні зміни в позашкільній освіті. Адже саме заклади позашкільної освіти виконують важливу соціальну функцію щодо залучення

дітей та молоді до змістовного дозвілля та превентивну функцію щодо попередження злочинності серед підлітків. Він запевнив учасників телемосту, що найближчим часом буде завершена нова редакція Закону України «Про позашкільну освіту», який визначатиме діяльність закладів позашкільної освіти в найближчий час.

Алла Середницька, начальник відділу позашкільної освіти та виховної роботи Директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти МОН України, зауважила, що з різних причин, насамперед через відсутність фінансування, об'єднані територіальні громади на місцях не бачать сенсу утримання закладів позашкільної освіти. МОН України шукає шляхи підтримки позашкільної освіти з боку держави. Доповідачка закликала керівників відділів освіти громад зробити аналіз діяльності освітніх закладів, не вдаватися до об'єднання профільних ЗПО в комплексні, бо фінансова економія при цьому є міфічною і в подальшому призведе до ще більших витрат.

Досвід розвитку творчої співпраці з громадами в умовах сучасних суспільних викликів оприлюднила Валентина Остапчук, директор Волинського обласного еколого-натуралістичного центру.

Працівники методичної служби КЗО «ОЕНЦДУМ» презентували напрями діяльності закладу щодо організації співпраці з об'єднаними територіальними громадами. Також з досвіду організації роботи закладів позашкільної освіти за еколого-натуралістичним напрямом у територіальних громадах виступили представники Слобожанської селищної ради, Богданівської сільської ради, Обухівської селищної ради, Солонянської сільської ради та Могилівської сільської ради, на базі якої з 2018 року відкрита і працює єдина в області філія КЗО ОЕНЦДУМ «Шафран».

Підсумки телемосту підбив В. В. Вербицький, який зазначив, що від діяльності ЗПО еколого-натуралістичного напрямку залежить майбутнє нашої країни, тому збереження і розвиток закладів позашкільної освіти є надважливим державним завданням.

З метою підтримки еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти в умовах децентралізації, 19 травня 2021 р. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України, управління освіти Тернопільської облдержадміністрації та Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді провели *Всеукраїнську онлайн-нараду «Сучасний профільний заклад позашкільної освіти: реалії та перспективи»* для директорів обласних центрів еколого-натуралістичної творчості (станцій юних натуралістів). Модераторами заходу виступили директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України Володимир Вербицький та директор Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді Іван Герц. Обговорювалися: значення закладів позашкільної освіти у формуванні особистості школяра (Боровська Тетяна, головний спеціаліст відділу

дошкільної, загальної середньої, позашкільної освіти, виховної роботи управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації), захисту прав працівників позашкільля в умовах реформування закладів позашкільної освіти (Оксана Піхурко, заступник голови Тернопільської обласної організації профспілки працівників освіти і науки України). Питання співпраці сучасного закладу позашкільної освіти оприлюднили соціальні партнери ТОЦЕНТУМу. Завершив захід відкритий мікрофон та обговорення учасниками питання необхідності збереження профільних закладів позашкільної освіти.

31 березня Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді провів *онлайн-нараду директорів обласних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку* з метою обговорення ключових питань діяльності профільних закладів, а саме:

- Функціонування та системна трансформація мережі закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в умовах територіальних громад.

- Нові підходи в організації позашкільної освіти, зокрема в умовах дистанційного навчання, ініційованих НЕНЦ на 2021 рік.

- Планування як одна із основних функцій управління ЗПО.

- Презентація Положення про юннатівську академію органічного землеробства і пермакультури — спільного освітнього проекту Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, кафедри овочівництва та закритого ґрунту НУБіП України, ГО «Клуб органічного землеробства», Громадської спілки «Пермакультура в Україні», Клубу Природного Землеробства і Здорового Способу Життя.

- Агрочелендж Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді спільно з Компанією «Сингента Україна» «Лабораторія смаку».

Як підсумок роботи – учасниками заходу напрацьовано позиційний документ.

Актуальним питанням інтеграції позашкільної і загальної середньої освіти присвячені науково-практичні конференції.

Всеукраїнська серпнева науково-практична конференція «Сучасні тенденції підвищення якості освіти», присвячена 30-й річниці Незалежності України, була проведена спільно з НАПН України, Національною академією наук вищої освіти України, Інститутом проблем виховання НАПН України, ГО «Спілка освітян України», Всеукраїнською асоціацією педагогів-позашкільників «Фактор», ТОВ «DIXI-CENTER». Спікерами конференції стали:

Борис Чижевський, керівник секретаріату Комітету Верховної ради України з питань освіти, науки та інновацій;

Світлана Сисоєва, академік-секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;

Володимир Вовк, заступник директора Департаменту з питань захисту прав дітей та забезпечення стандартів рівності – начальник відділу з питань організації оздоровлення та відпочинку дітей Міністерства соціальної політики України;

Іван Бех, директор Інституту проблем виховання НАПН України, академік НАПН України;

Ольга Чуприна, завідувач сектору позашкільної освіти Інституту модернізації змісту освіти МОН України;

Антоніна Клименко, начальник управління соціально-економічного захисту ЦК профспілки працівників освіти і науки України.

Упродовж трьох днів на освітянському форумі учасники обговорили важливі питання щодо діяльності закладів позашкільної освіти, організації освітнього процесу, наповнюваності гуртків, а також збереження регіональних ЗПО. Працювали окремі дискусійні майданчики: «Сучасна позашкільна освіта: виклики, тенденції та перспективи розвитку»; «Заклад освіти в умовах ОТГ»; «Змішана форма навчання. Інноваційні проекти. Переваги та фактори ризику дистанційного навчання»; «Особливості викладання природничих дисциплін у 2021-2022 навчальному році»; «Розвиток інтелектуального потенціалу вихованців закладів позашкільної освіти»; «Якість методичного супроводу освітнього процесу».

Серед спікерів форуму — керівники закладів освіти, фахівці природно-заповідного фонду, педагогічні працівники, представники партнерів:

Валерій Мачуський, завідувач лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Інна Пахомова, завідувач еколого-натуралістичного відділу Комунального закладу Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини»;

Олена Пащенко, заступник голови ГО «Всеукраїнська екологічна ліга»;

Тетяна Керносенко, начальник відділу рекреації та екологічної освіти регіонального ландшафтного парку «Клебан-Бик»;

Олена Войтенко, вчителька-методистка, вчителька початкових класів вищої категорії Лиманського НВК «ЗОШ I-II ст. – ДНЗ» №1 Лиманської міської ради Донецької області;

Роман Камаралі, провідний інженер та розробник компанії «2D:3D»;

Ігор Купріянов, керівник департаменту по роботі з навчальними закладами компанії «DIXI-CENTER»;

Світлана Фіцайло, головний спеціаліст відділу змісту освіти, мовної політики та освіти національних меншин Головного управління загальної середньої та дошкільної освіти МОН України;

Юрій Вергун, директор Департаменту інституційного аудиту Державної служби якості освіти України;

Юрій Глоба, професор, доктор педагогічних наук, голова правління ГО «Життя без ліків»;

Анна Корнієнко, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;

Євген Дикий, директор Національного антарктичного наукового центру, кандидат біологічних наук;

Людмила Рибіна, директор Комунальної установи «Центр професійного розвитку педагогічних працівників» Лиманської міської ради Донецької області, учитель-методист;

Віктор Адрианов, методист вищої категорії НЕНЦ, заслужений учитель України;

Ольга Драган, методист вищої категорії НЕНЦ;

Алла Безусько, методист вищої категорії НЕНЦ, кандидат біологічних наук;

Руслан Двойнічков, директор арт-студії «Фотографії. Дизайн. Креатив».

В рамках Конференції організована виставка друкованої продукції видавництв, дидактичних матеріалів. За підсумками роботи конференції схвалено резолюцію, видано збірник статей, методичних розробок. 220 учасникам заходу надано сертифікати.

За сприяння Інституту проблем виховання НАПН України проведено:

- *Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Інноваційний розвиток позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа»*. Мета конференції: об'єднання зусиль науковців та практиків щодо обговорення основних питань функціонування і розвитку позашкільної освіти; розвиток сучасних наукових підходів та інноваційних практик у реалізації завдань позашкільної освіти з урахуванням політики держави в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» й соціокультурних особливостей регіонів; популяризація досягнень позашкільної освіти; збагачення інноваційного педагогічного досвіду. Захід проходив у форматі офлайн-онлайн.

- *Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Виховання учнівської молоді як суб'єктів громадянської дії в умовах позашкільної освіти»* в форматі онлайн 30 листопада 2021 року. Тематичні напрями роботи конференції:

- Виховання громадянськості учнівської молоді в умовах позашкільної освіти.
- Роль позашкільної освіти у вихованні учнівської молоді як суб'єктів громадянської дії.
- Соціалізація як засіб сходження зростаючої особистості до громадянськості як цінності.
- Проблеми вихованості зростаючої особистості як суб'єкта громадянської дії у практиці роботи закладів позашкільної освіти.
- Концептуальна модель громадянськості особистості у реаліях сучасного позашкілля.

У контексті досягнення цілей освіти в інтересах сталого розвитку упродовж року проведено:

- ✓ Всеукраїнський форум «Відтворимо ліси разом»;
- ✓ Всеукраїнський екологічний форум «Єднаємося на захист природи».

З метою привернення уваги державних та громадських організацій до проблем збереження біологічного різноманіття лісових екосистем, відтворення та розширення площі високопродуктивних стійких насаджень; підвищення фахового рівня керівників учнівських лісництв, а також сприяння співпраці закладів освіти, органів державної влади, громадських організацій у поліпшенні ефективності роботи учнівських лісництв, Міністерство освіти і науки України та Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з Товариством лісівників України та Хмельницьким обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді у дистанційному форматі 27 квітня 2021 року провели Всеукраїнський форум «Відтворимо ліси разом». Учасники: працівники установ лісового господарства, наукові та науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, профільних науково-дослідних установ; методисти та керівники учнівських лісництв закладів загальної середньої та позашкільної освіти, представники профільних громадських організацій.

Серед спікерів: Петро Лакида, директор Навчально-наукового інституту лісового і садово-паркового господарства НУБіП України, доктор сільськогосподарських наук, професор, академік Лісівничої академії наук, заслужений діяч науки і техніки України; Юрій Марчук, голова Товариства лісівників України. Під час форуму були розглянуті питання:

– «Значення участі учнівської молоді в діяльності Малої лісової академії для професійного самовизначення випускників закладів освіти» - Леонід Осадчук, керівник Малої лісової академії, доктор сільськогосподарських наук, професор, кафедра ботаніки, дендрології і недеревних ресурсів лісу Навчально-наукового інституту лісового і садово-паркового господарства НЛТУ України;

– «Дитячий лісовий розсадник як інноваційна форма надання компетентностей вихованцям учнівського лісництва» - Ніна Стукал, голова об'єднання «Лісова громада»;

– «Форми і напрями співпраці педагогів і лісівників у контексті навчання і профорієнтації учнів та підготовки лісгосподарських кадрів в учнівському лісництві «Пліщинське» - Микола Зведенюк, вчитель хімії Пліщинської ЗОШ І-ІІІ ст. Шепетівської міської ради Хмельницької області, керівник учнівського лісництва «Пліщинське»;

– «Створення та розвиток мережі учнівських лісництв на базі підприємств Шепетівського лісгоспу» - Анна Кирильчук, інженер лісових культур ДП «Шепетівське лісове господарство»;

– «Співпраця освітян та лісівників Хмельниччини щодо розвитку мережі учнівських лісництв» - Василь Климчук, директор Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді.

Свідченням важливості заходу стали дискусії з актуальних питань розвитку об'єднань лісівничого профілю, які покладені в основу резолюції форуму «Відтворимо ліси разом».

З метою поширення екологічної інформації, методичних рекомендацій і матеріалів природоохоронної тематики задля впровадження в освітню практику принципів сталого розвитку та охорони довкілля для освітян, юнацьких секцій товариства охорони природи, громадських природоохоронних організацій, 29 квітня 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді спільно з Українським товариством охорони природи, Всеукраїнською екологічною лігою та Закарпатським обласним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді провели *Всеукраїнський онлайн форум «Єднаймося на захист природи»*. Захід проходив в онлайн форматі на платформі Microsoft Teams та об'єднав близько 150 учасників. У ході роботи розглянуто досвід реалізації екологічних проєктів, обговорено розвиток екологічної складової в системі освіти. Особливу увагу приділено формуванню сталого стилю життя засобами екологічної просвіти в позашкільній освіті. Учасники обмінювалися думками та практичним досвідом щодо формування екологічної свідомості здобувачів освіти, сформували перелік пропозицій до резолюції форуму щодо покращення стану біорізноманіття в Україні.

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді виступав також співорганізатором *III Міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підрастаючого покоління»*, проведеного в режимі on-line. **Низка методичних заходів присвячена формуванню ключових компетентностей вихованців закладів позашкільної освіти, зокрема:**

8 квітня 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, з метою підвищення професійного рівня організаторів освітнього процесу, залучення учнівської молоді до активної професійної самореалізації в агроекологічній галузі та удосконалення профорієнтаційної роботи, провів *семінар-практикум на тему «Перспективи впровадження органічних технологій вирощування рослин на навчально-дослідних земельних ділянках закладів загальної середньої та позашкільної освіти»*. Учасники: директори закладів освіти, методисти, вчителі біології та екології, керівники гуртків еколого-натуралістичного напрямку, завідувачі НДЗД. Захід проходив у онлайн форматі на платформі Microsoft Teams. На семінарі були розглянуті питання:

- Відкриття Юннатівської академії органічного землеробства і пермакультури – Володимир Вербицький, директор НЕНЦ, доктор педагогічних наук, професор; Микола Пінчук, завідувач відділу аграрних досліджень та рослинництва НЕНЦ;

- Сучасний стан та перспективи розвитку органічного землеробства в Україні та в світі – Оксана Тонха, доктор сільськогосподарських наук, професор, декан Агробіологічного факультету НУБіП України; Слепцов

Юрій, канд. с.-г. наук, доцент кафедри овочівництва і закритого ґрунту НУБіП України;

- «Органічне землеробство – наше майбутнє» - Оксана Соколан, Клуб Природного Землеробства і Здорового Способу Життя «Земледар», м. Івано-Франківськ;

- «Пермакультура. Основні поняття» - Ірина Казакова, координатор проєктів Громадської спілки «Пермакультура в Україні»;

- «Пермакультурне екологічне землеробство» - Володимир Розум, лектор з питань органічного землеробства, м. Тернопіль.

З метою поширення знань з органічного землеробства серед учнівської молоді було оголошено про відкриття «Юннатівської академії органічного землеробства і пермакультури» як однієї з форм організації позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку. Академія є спільним освітнім проєктом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, Агробіологічного факультету НУБіП України, ГО «Клуб органічного землеробства», Громадської спілки «Пермакультура в Україні», Клубу Природного Землеробства і Здорового Способу Життя «Земледар».

13 травня 2021 р. Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України спільно з Комунальним закладом позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради, з метою підвищення рівня освітнього процесу, залучення учнівської молоді до активної професійної самореалізації у галузі акваріумістики та аквадизайну, удосконалення профорієнтаційної роботи та підвищення професійного рівня організаторів освітнього процесу, провели освітньо-методичний **нетворкінг** «**Aquastories_Zhytomyr_Kiev**» для керівників гуртків, вчителів, методистів закладів загальної середньої та позашкільної освіти.

Спільно з Волинським обласним еколого-натуралістичним центром у березні звітного року проведено *Всеукраїнський семінар-практикум для завідувачів відділів квітництва* обласних закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю та вчителів біології закладів загальної середньої та позашкільної освіти «Зимовий сад як дослідницька лабораторія оформлення інтер'єру закладу освіти».

Позитивно зарекомендували себе тренінги з моніторингу якості навколишнього природного середовища.

На виконання Плану семінарів-практикумів для педагогічних працівників закладів позашкільної освіти на 2021 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.11.2020 №1452, Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Міністерства освіти і науки України продовжив черговий цикл екологічних тренінгів з моніторингу дослідження стану природних вод. 20-21 травня 2021 р. проведено *тренінг «Моніторингові дослідження стану природних вод»* спільно з Інститутом гідробіології НАН України в дистанційному форматі. Під час тренінгу розглянуті сучасні методики оцінки якості природних вод із

застосуванням фізико-хімічних методів, біотестування, біоіндексації і біомоніторингу та показані практичні заняття в аквакомплексі Інституту.

Інноваціям в управлінні закладами позашкільної освіти та розвитку особистісно-професійної компетентності педагога присвячені педагогічні практикуми та семінари, зокрема *Всеукраїнський педагогічний практикум «Світ творчості»* (19-21 жовтня 2021 року), який відбувся у змішаному форматі. Ключовим питанням заходу було обговорення експериментів-технологій всеукраїнського рівня:

- •«Діяльність закладу позашкільної освіти в ОТГ. Вимоги децентралізації»;
- •«Натураліст-тур як засіб вивчення біорізноманіття»;
- •«Еколого-натуралістичний Модуль в освітніх закладах об'єднаних територіальних громад»;
- •«Учнівське агропідприємництво як засіб реалізації підприємницьких проєктів в аграрній сфері»;
- •«Екологічний патруль як засіб формування екологічної компетентності дітей в умовах реалізації концепції «Нова українська школа».

Реалізація педагогічними колективами Волинського ОЕНЦ, Закарпатського ОЕНЦУМ, Запорізького ОЦЕНТУМ, Одеського ГЦПОВ, Полтавського ОЕНЦУМ дає підстави для рекомендації до запровадження у систему освіти на всеукраїнському рівні у 2022 – 2023 рр.

У звітному році педагогічний колектив НЕНЦ продовжував *вивчення та поширення педагогічного досвіду*. Узагальнено досвід:

- Тернопільського обласного центру еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді з теми «Впровадження технології вирощування біопаливних культур в практику роботи закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку;

- Філії комунального закладу освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді «Шафран» Дніпропетровської області з теми «Соціальне партнерство як чинник успішного функціонування закладу позашкільної освіти в умовах децентралізації»;

- Будинку дитячої та юнацької творчості «Центр розвитку дітей та молоді» відділу освіти виконавчого комітету Бердянської міської ради Запорізької області з теми «Створення системи комфортно-адаптивних умов взаємодії дитини з природними об'єктами»;

- Комунального закладу «Таращанська районна станція юних натуралістів» з теми «Формування морально-ціннісних орієнтацій вихованців у процесі діяльності закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку»;

- Філії Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді «Арніка» з теми «Організація освітнього процесу учнівської молоді у Воловецькій філії ЗОЕНЦ «Арніка».

За науково-методичної допомоги Інституту модернізації і змісту освіти, з метою формування ключових компетентностей вихованців, підвищення ролі позашкільної освіти в соціалізації дітей та молоді, на базі регіональних закладів позашкільної освіти продовжували роботу експериментальні майданчики, яким надано статус експериментального закладу позашкільної освіти всеукраїнського рівня, за темою «Організаційно-педагогічні умови екологічного виховання дітей дошкільного віку в закладі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку» на базі Генічеської станції юних натуралістів Генічеської міської ради (2021– 2025 рр.), (наказ МОН України від 18 травня 2021 р. № 544).

Спільно з Інститутом НАПН України педагогічний колектив НЕНЦ продовжив роботу над науково-методичною темою «Науково-методичне забезпечення інноваційного розвитку позашкільної освіти в умовах реалізації концепції «Нова українська школа» (2021-2023 рр.).

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти

В НЕНЦ створено цілісну систему перепідготовки кадрів. Інноваційну складову змісту навчальних програм допомагає реалізувати кафедра позашкільної і позакласної роботи. Протягом року проведено Всеукраїнські курси підвищення кваліфікації педагогічних кадрів закладів позашкільної освіти з використанням дистанційної форми навчання для різних категорій педагогічних працівників (ліцензія: серія АЕ №270777, наказ МОН України від 01.07. 2013 №2494л.), зокрема:

26 січня – 26 лютого 2021 року було проведено курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, методистів, керівників гуртків закладів позашкільної освіти (57 педагогів).

23 лютого – 26 березня 2021 р. проведені курси підвищення кваліфікації педагогічних працівників, керівників закладів позашкільної освіти (23 педпрацівники);

28 вересня - 29 жовтня 2021 р. – заступників директорів закладів позашкільної освіти (44 слухачі).

Навчально-тематичний план розрахований на 150 годин і складається із двох циклів на основі п'яти модулів: гуманітарно-соціального, професійно-орієнтованого та діагностично-аналітичного блоку. Модель курсів — за змішаною формою проведення.Схемою очно-заочної моделі курсів передбачено: ознайомлення з теоретичним матеріалом відповідно до навчально-тематичного плану курсів підвищення кваліфікації; лекції, навчальні тренінги з фахової підготовки; проведення конференції з обміну досвідом; моніторинг та діагностування навчальної діяльності слухачів; захист творчих випускних робіт.

З метою організації дистанційного навчання слухачів курсів на сайті НЕНЦ створений розділ з дистанційної освіти курсів підвищення кваліфікації (відповідно до затвердженого навчально-тематичного плану курсів підвищення кваліфікації). Цей розділ включає блок теоретичного матеріалу

та тестові завданн. До складу науково-педагогічного колективу, залученого до навчального процесу на курсах, запрошені провідні фахівці у галузі освіти, науки, інноваційних технологій.

Усього протягом року курсову перепідготовку пройшли 124 педагоги (25 методистів, керівників гуртків — 43, 18 заступників директорів та 22 директори закладів позашкільної освіти) з різних регіонів України. Після завершення курсів слухачі отримали свідоцтва про підвищення кваліфікації державного зразка.

Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді 28 березня 2021 року було проведено *Школу виховника Всеукраїнського виховного консорціуму Національного еколого-натуралістичного центру МОН України та Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України. Долучились 34 слухачі.*

Спікерами заходу стали: Іван Бех, директор Інституту проблем виховання НАПН України, доктор психологічних наук з лекцією «Вміння переконувати як складова професіоналізму вчителя»; Володимир Вербицький, директор Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України, доктор педагогічних наук, професор з лекцією «Пошук ефективних технологій освітнього процесу сучасного закладу освіти»; Оксана Боднар, доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка з лекцією «Впровадження академічної доброчесності у системі управління освітнім процесом у закладі освіти»; Наталія Харченко, завідувачка лабораторії громадянського та морального виховання Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, тема виступу «Як написати статтю у педагогічне видання»; Анна Корнієнко, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, тема виступу «Проектування змісту навчальних програм для позашкільної освіти». Завдяки платформі GOOGLE MEET до заходу мали змогу долучитися педагоги закладів загальної середньої та позашкільної освіти України, наукові і науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти, новатори в освітній галузі з усіх областей України.

Продовжує роботу *Всеукраїнська очно-дистанційна школа методиста закладу позашкільної освіти*. 25 травня 2021 р. у м. Києві проведено першу сесію, а 14 листопада 2021 р. — другу очну сесію. Науковими керівниками проєкту є Володимир Вербицький, директор НЕНЦ, доктор педагогічних наук, професор, та Оксана Боднар, доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Для слухачів було прочитано цикл лекцій з теорії та практики управління аналітико-експертною діяльністю у сфері методичної служби, проведено творчі діалоги та тренінги.

Підсумком роботи «Всеукраїнської школи методистів закладів позашкільної освіти» у 2021 р. стало тестування та отримання слухачами свідоцтв встановленого зразка.

З метою формування фахових компетентностей педагогів закладів загальної середньої і позашкільної освіти, відповідно до сучасного стану біологічної та хімічної науки і професійних компетентностей на основі сучасних підходів до організації освітнього процесу з хімії та біології, проведено такі методичні заходи:

25 – 26 лютого 2021 року Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді в онлайн режимі провів *Всеукраїнський семінар-практикум для голів обласних методичних об'єднань з біології: «Сучасні методи навчання у процесі викладання біології» (Великий біологічний колоквиум)*. Загалом у роботі семінару-практикуму взяли участь понад 250 вчителів біології, педагогів-позашкільників зі всіх куточків України.

Мета заходу — обмін думками, досвідом щодо практики викладання біології, методик та підручників, які постійно оновлюються. Учасники заходу особливо підкреслили необхідність налагодження чіткого механізму взаємодії усіх ланок освітнього процесу, зміцнення зв'язків закладів загальної середньої освіти і позашкільля. За підсумками Всеукраїнського семінару-практикуму видано електронну збірку педагогічних і дидактичних розробок. Учасники отримали сертифікати встановленого зразка.

Підбито підсумки *Всеукраїнського конкурсу майстерності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти «Джерело творчості»*. Цього року Центр опікувався проведенням конкурсу в номінації «Керівник гуртків – 2021» аграрного напрямку (профіль «Квітникарство»). У конкурсних перегонках взяли участь 17 учасників з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Закарпатської, Запорізької, Івано-Франківської, Кіровоградської, Київської, Львівської, Одеської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької, Чернігівської областей. Змагання проходило у режимі онлайн. Фіналісти презентували авторські методики, технології, інноваційні методи та форми роботи.

Члени журі відмітили високий рівень підготовки, творчість, професійну майстерність педагогів-позашкільників, їхнє вміння спілкуватися з дітьми. Відповідно до рішення журі:

I місце — Віта Акіменко, Комунальний заклад Сумської міської ради – Сумський міський центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

II місце — Мирослава Баник, Виноградівський районний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської районної ради Закарпатської області.

III місце — Ірина Валах, Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді».

III місце — Лариса Ліваковська, Вінницька обласна станція юних натуралістів.

III місце — Наталія Біла, Волинський обласний еколого-натуралістичний центр Волинської обласної ради.

III місце — Наталія Урсатій, Комунальний заклад «Березівський міський центр дитячої та юнацької творчості» Одеської області.

III місце — Інна Власюк, Комунальний заклад «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради.

III місце — Галина Гевко, Тернопільський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді.

Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді створює широку освітню платформу пізнавальних, науково-дослідницьких та творчих можливостей. У Плані Всеукраїнських і міжнародних організаційно-масових заходів на 2021 рік було запропоновано 96 різноманітних освітніх ініціатив, спрямованих на розвиток талановитої молоді. Здобутки учнів не можливі без наставництва творчих педагогів. І їхні зусилля варті того, аби бути визнаними. Тому вдруге Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді МОН України провів конкурс «Визнання – BIOLOGY TEACHER NENC». Звітнього року для участі у конкурсі зареєструвалися 64 педагоги закладів загальної середньої та позашкільної освіти України з Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Київської, Луганської, Миколаївської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Харківської, Хмельницької, Чернівецької та Чернігівської областей. Учасниками конкурсу стали вчителі з 23 різних закладів загальної середньої освіти та педагоги з 16 закладів позашкільної освіти. Переможцями конкурсу «Визнання – BIOLOGY TEACHER NENC» стали: у номінації «Кращі у науково-дослідницьких, винахідницьких та раціоналізаторських конкурсах» — Валентина Кузьмінська, методист, керівник гуртків комунального закладу «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; у номінації «Кращі у творчих конкурсах» — Світлана Петрова, заступник директора комунального закладу «Луганський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; у номінації «Кращі у науково-методичних конкурсах і методичних заходах» — Лариса Хлус, методист, керівник гуртків комунального закладу «Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді»; у номінації «За підтримку найкращим мотиваційним листом свого вихованця» — Павло Мигун, завідувачий відділом біології та сільського господарства, керівник гуртків-методист Вінницької обласної станції юних натуралістів.

Видавнича робота

Запорукою реалізації освітніх ініціатив Національного еколого-натуралістичного центру є популяризація діяльності Центру в засобах масової інформації, на сторінках журналу «Паросток», на шпальтах газети

«Юний натураліст», у щорічному збірнику «Новації позашкільної освіти» науково-методичного вісника «Позашкільна освіта» (який видається двічі на рік), у щомісячному електронному виданні «Інформаційний бюлетень НЕНЦ».

З метою підвищення якості позашкільної освіти, поліпшення її науково-методичного забезпечення, розвитку творчого потенціалу педагогів, поширення передового педагогічного досвіду, Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді Міністерства освіти і науки України у 2021 році видано:

Електронні видання:

«Інформаційний бюлетень НЕНЦ», № 1-11. 2021;

«Науковий вісник Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді»:

- Випуск 12, № 2. 2021. Серія: Педагогічні науки. Методичні матеріали учасників Всеукраїнського конкурсу рукописів навчальної літератури для закладів позашкільної освіти (еколого-натуралістичний напрям).
- Випуск 11, № 1. 2021. Серія: Педагогічні науки. Серія: Навколишнє середовище та його захист. Серія: Сільськогосподарські науки.
- Збірка тез науково-дослідницьких робіт Всеукраїнського зльоту команд учнівських лісництв закладів загальної середньої та позашкільної освіти 19-21 жовтня 2021 року «Збережемо ліс – збережемо природу – 2021». К., 2021, 53 с.
- Збірка тез учасників Всеукраїнського конкурсу винахідницьких і раціоналізаторських проєктів еколого-натуралістичного напрямку – 2021 (16-23, 12-15 років), [за заг. редакцією доктора педагогічних наук, професора В.В. Вербицького]. К., «НЕНЦ», 2021. 560 с.
- Збірка тез учасників XX Всеукраїнського чемпіонату з інформаційних технологій «Екософт–2021» та XII національного туру Міжнародного конкурсу комп'ютерних проєктів «INFOMATRIX 2021». Фінал змагань: 09 – 12 березня 2021 року [за заг. редакцією доктора педагогічних наук, професора В.В. Вербицького]. К., «НЕНЦ», 2021. 120 с.
- Авторські розробки учасників Всеукраїнського семінару-практикуму (Великого педагогічного колоквиуму) для голів обласних методичних об'єднань біологічного напрямку у 2021 році (частина I, частина II).
- Збірник тестів та експериментальних робіт учасників IV Всеукраїнського турніру юних хіміків ім. В. В. Скопенка [за заг. редакцією доктора педагогічних наук, професора В. В. Вербицького]. Серія: Хімія. 2021. К.: «НЕНЦ», с. 163.
- Збірник тестів учасників II Всеукраїнського турніру юних біологів «НЕОВІО». ч.1 [за заг. редакцією доктора педагогічних наук, професора В.В. Вербицького]. Серія: Біологія. 2021. К.: «НЕНЦ», с. 304.
- Збірник тестів учасників II Всеукраїнського турніру юних біологів «НЕОВІО». ч.2 [за заг. редакцією доктора педагогічних наук, професора В.В. Вербицького]. Серія: Біологія. 2021. К.: «НЕНЦ», с. 305.

- Збірник методичних матеріалів учасників Всеукраїнської серпневої конференції «Сучасні тенденції підвищення якості освіти» 2021 року.
- Авторська методична розробка «Навчальна екологічна стежка «У барвистім дивосвіті» Пліщинської ЗОШ I-III ступенів». Розробник М. А. Зведенюк.
- Новації позашкільної освіти / Зб. методичних матеріалів з еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти. Біла Церква : КЗ КОР «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини», 2021. 140 с.
 - Видано журнал «Паросток»:
 - Журнал «Паросток». № 1. 2021.
 - Журнал «Паросток». № 2. 2021.
 - Журнал «Паросток». № 3. 2021.
 - Журнал «Паросток». № 4. 2021.
 - Газета «Юний натураліст», № 1-12. 2021.

Спільно з громадською організацією «Спілка освітян України» започатковано видання журналу «Освітній фактор».

Інформація про перебіг організаційно-масових та методичних заходів поширювалась в мережі інтернет та засобах масової інформації.

Протягом 2021 року в засобах масової інформації опубліковано 32 статті. Відбулось 11 виступів педагогічних працівників НЕНЦ на радіо та телебаченні.

Річний план НЕНЦ за 2021 рік виконано. Загалом робота Центру була системною та ефективною.

Головні завдання Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді на 2022 рік.

2022 — рік дрібного рибальства і аквакультури:

- впровадження екологічних проєктів «Подаруй життя Планеті!» та «Зелене будівництво України» в рамках проєкту Президента України «Зелена країна» з метою формування у вихованців, учнів, слухачів сталих європейських екологічних цінностей;
- розвиток системи патріотичного і громадянського виховання дітей та молоді крізь призму проведення Всеукраїнського фестивалю патріотичних дій та Всеукраїнської еколого-патріотичної гри «Паросток»;
- проведення засідань Міжнародного науково-дослідницького бюро НЕНЦ щодо підготовки учнівської та студентської молоді до участі у міжнародних заходах;
- створення навчальної програми гуртка «Основи аквакультури»;
- розроблення сучасних навчальних програм для Природничої школи учнівської молоді за біологічним, хімічним, аграрним, декоративно-прикладним відділеннями;
- облаштування в НЕНЦ лабораторії «Шкільний сад», профільних кабінетів, фото- та відеостудії для здобувачів освіти;

- удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів для позашкільної освіти;
- створення нового сайту НЕНЦ, орієнтованого на київський освітній простір.

Координаційна робота НЕНЦ (основні досягнення у мережі Юннатії)

Вінницька область

«Вінницька обласна станція юних натуралістів» - один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Якісну позашкільну освіту здобувають 1900 вихованців, які навчаються у 146 гуртках аграрного, біологічного, екологічного профілів.

Значну увагу педагогічний колектив станції юних натуралістів приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. З метою підвищення якості та забезпечення доступності позашкільної освіти на базі шкіл сільської місцевості у 2021 році організовано роботу 741 профільних гуртків, в яких набувають компетентності у галузі аграрних наук 7496 вихованців.

Педагогічний колектив закладу здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, постійно проводить онлайн-наради для керівників учасників заходів. Понад 80 відсотків здобувачів освіти області взяли участь у Всеукраїнських та обласних природоохоронних конкурсах, операціях, трудових акціях: «Біощит», «Вчимося заповідувати», «День юного натураліста», «Парад квітів біля школи», «Юннатівський зеленбуд», «Галерея кімнатних рослин», «Птах року», «В об'єктиві натураліста», «Майбутнє лісу в твоїх руках», «Квітуча Україна», «Скарбниця здоров'я», «Український сувенір», «Новорічна композиція», «XIII Міжнародний конкурс еколого-валеологічної спрямованості «Метелики – німий шедевр природи» тощо.

Юні екологи Вінничини проводять природоохоронну щодо збереження біорізноманіття. З цією метою в області створено 487 екологічних стежок.

Педагогічний колектив Вінницької обласної СЮНбере участь і здобуває призові місця в національних та міжнародних освітянських виставках. За участь у XII- тій Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2021» у номінації: «Створення і впровадження сучасних засобів навчання для підвищення, продуктів, програм, систем і комплексних рішень для підвищення якості освіти» заклад нагороджений Золотою медаллю і

Дипломом Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України.

Волинська область

Волинський ОЕНЦ є одним із лідерів серед профільних закладів позашкільної освіти України, що неодноразово відзначалось на міжнародних і національних освітянських форумах.

Педагогічний колектив закладу здійснює надзвичайно потужну координаційно-методичну роботу щодо організації науково-дослідницької роботи і широкого спектру природоохоронних заходів: організує конкурси, проекти, екологічні та природоохоронні акції щодо оздоровлення довкілля, збереження біорізноманіття, залучення дітей та учнівської молоді до навчально-практичної діяльності з проблем енергоефективності та раціонального використання енергоресурсів, поширення серед місцевих громад ідей сталого розвитку. Упродовж 2021 року Центр організував та провів близько 40 обласних заходів та обласних етапів Міжнародних і Всеукраїнських конкурсів, виставок, акцій природоохоронного напрямку, які методична служба закладу забезпечувала якісним науково-методичним та інформаційним супроводом.

Щороку збільшується мережа територіальних громад, охоплених еколого-натуралістичною роботою. Центр підписав Меморандуми про соціальне партнерство та творчу співпрацю із 34 міськими і сільськими радами та територіальними громадами Волинської області.

Рівний доступ дітей до якісної освіти забезпечує обласна Природничка школа, працює виїзна екологічна лабораторія, при Городоцькій гімназії-філії опорного закладу загальної середньої освіти «Прилісненський лицей» Прилісненської сільської ради створений унікальний зимовий сад. Ефективну дослідницьку роботу з актуальних проблем аграрного дослідництва забезпечують: Волинський національний університет імені Лесі Українки, дослідна станція імені О.Н. Соколовського, компанія «*Syngenta*», надаючи тематику і методику науково-дослідницьких робіт та координуючи роботу Природничої школи.

Розвивається та удосконалюється співпраця з державними та громадськими організаціями щодо реалізації регіональних і міжнародних проектів, зокрема спільного проекту з освітянами Польщі: «Збереження і вивчення біорізноманіття. Дикі бджоли-осмії».

Створена система роботи з дітьми дає вагомі результати: у 2020-2021 навчальному році юннати Волині здобули 181 призове місце на заходах всеукраїнського рівня, а також гран-прі у Всеукраїнському конкурсі колективів екологічної просвіти та на Всеукраїнському зльоті трудових аграрних об'єднань.

Колектив Волинського обласного еколого-натуралістичного центру Волинської обласної ради має численні подяки, нагороджений Почесною

грамотою Кабінету Міністрів України, у 2019-2021 роках відзначений Почесною грамотою «Лідер позашкільної освіти України».

Дніпропетровська область

КЗО “ОЕНЦДУМ” — один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти. КЗО “ОЕНЦДУМ” здійснює координацію еколого-натуралістичної діяльності, надання якісної позашкільної освіти 515 еколого-натуралістичних творчих учнівських об’єднань області, в яких навчаються 7000 вихованців.

КЗО “ОЕНЦДУМ” приділяє посилену увагу співпраці з новоствореними об’єднаними територіальними громадами, кількість яких в області щорічно збільшується.

Завдяки проведенню низки методичних виїздів по налагодженню співпраці з Могилівською сільською радою, відповідному рішенню Дніпропетровської обласної ради на базі громади з 2018 року була організована робота філії КЗО “ОЕНЦДУМ” “Шафран”. Завдяки співпраці в закладах дошкільної та загальної середньої освіти трьох провідних громад Царичанського району на сьогодні працюють 15 гуртків, яким охоплено 215 вихованців шести закладів освіти.

КЗО “ОЕНЦДУМ” співпрацює також із закладами освіти Богданівської, Вербківської сільської ради, Слобожанської, Солонянської селищної ради, Верхньодніпровської міської ради, які активно залучають учнів та педагогів до участі в обласних масових та методичних заходах за еколого-натуралістичним напрямом позашкільної освіти. Також в поточному році заклади освіти понад 30 громад області взяли участь в обласних організаційно-масових заходах еколого-натуралістичного напрямку, які проводилися КЗО “ОЕНЦДУМ”.

З метою підтримки та розвитку еколого-натуралістичного напрямку позашкільної освіти в регіоні в умовах децентралізації, до Всесвітнього дня екологічних знань НЕНЦ та КЗО “ОЕНЦДУМ” провели Всеукраїнський телеміст (у форматі відеоконференцзв’язку) за темою “Формування освітнього простору еколого-натуралістичного напрямку як системної трансформації закладів позашкільної освіти Дніпропетровської області в умовах діяльності об’єднаних територіальних громад”. Участь в заході взяли 65 представників об’єднаних територіальних громад Дніпропетровської області, відповідальних за питання освіти, педагогічних працівників закладів позашкільної еколого-натуралістичної освіти, вчителів біології закладів загальної середньої освіти. До телемосту підключилися також колективи профільних ЗПО Волинської, Закарпатської, Житомирської, Сумської, Тернопільської областей.

Щороку вихованці ЗПО та учні ЗЗСО області демонструють високу результативність у масових заходах на всеукраїнському рівні. Серед найбільш вагомих перемог юннатів області в 2021 році: *15 призових місць* – у

конкурсі винахідницьких та раціоналізаторських проектів еколого-натуралістичного напрямку (вікова категорія 16-23 років включно); 10 призових місць – в Національному турі Міжнародного конкурсу молодіжних проектів з енергоефективності “Енергія і середовище”; 8 призових місць - у конкурсі винахідницьких та раціоналізаторських проектів еколого-натуралістичного напрямку (вікова категорія 12-15 років включно).

В обласному освітньому просторі під керівництвом КЗО “ОЕНЦДУМ” змістовно працює обласна Природнича школа учнівської молоді для учнів 9 – 11 класів, як Дніпровська філія Всеукраїнської природничої школи НЕНЦ. В секціях екології, біології, хімії, аграрних наук, ветеринарії і зоотехнії, сучасних біотехнологій, флористики та зеленої архітектури, психології та соціології навчаються понад 300 учнів з багатьох регіонів області.

Методична служба КЗО “ОЕНЦДУМ” приділяє значну увагу видавничій діяльності, оновленню методичного забезпечення позашкільного освітнього процесу, поширенню досвіду роботи педагогів-позашкільників.

Донецька область

Попри певні складнощі, у 2021-2022 навчальному році Донецький обласний еколого-натуралістичний центр отримав нове приміщення (м. Краматорськ), що дозволило проводити заняття гуртків на базі обласного закладу, розмістити інформаційно-методичний центр, лабораторію біології та дослідницько-експериментальної роботи, куточок живої природи. У 2021 році ДООЕНЦ ініціював проведення 27 обласних масових заходів та залучив до 29 всеукраїнських та міжнародних заходів учнівську молодь Донеччини.

Також педагоги ДООЕНЦ здійснюють позашкільну освіту в 16 територіальних громадах області, в 34 закладах освіти, серед них: 2 дошкільної, 30 загальної середньої, 1 вищої та 1 позашкільної освіти.

З метою розвитку екологічної свідомості особистості, створення умов для допрофесійної підготовки учнів в галузі лісівництва вихованці ДООЕНЦ долучилися до участі у програмі президента України «Зелена країна». Спільно з досвідченими лісівниками діти посадили понад 300 дерев. «Юні лісівники» ДООЕНЦ долучилися також до челенджу #ДеревоМируМужностіВолі, прийнятого від «Юних лісових рейнджерів» Жидачівської гімназії. Спільно з військовими на шкільному обійсті висаджені канадські клени.

Разом з представниками установ природно-заповідного фонду Донеччини, громадських організацій вихованці та педагоги ДООЕНЦ долучилися до акції «World Cleanup Day». Донецький обласний еколого-натуралістичний центр отримав сертифікат учасника міжнародної акції Всесвітнього дня прибирання «Worldcleanupday» в Україні від ГО «Всеукраїнський молодіжний рух Let`sdoit, Ukraine».

З метою залучення до молодіжних дебатів екологічної тематики учнівської молоді із різних куточків Донецької області продовжує свою роботу (у дистанційному форматі) засідання молодіжної спілки «Дитячий екологічний парламент». Восени 2021 року вихованці гуртків «Дитячий екологічний рух» та «Основи фенології» ДООЕНЦ представили проєкт АНТИПАЛ, який здійснюється у партнерстві з ГО «БАХМАТ», МФ «Відродження» за підтримки Швеції. Мета проєкту: протидія підпалам очерету, стерні, сухої трави через створення Центру «Антипал 2022»; виховання свідомого ставлення до природи у громадян задля збереження біорізноманіття та здоров'я людей.

Влітку з метою залучення молоді до науково-дослідної та експериментальної роботи ДООЕНЦ для своїх вихованців організував проведення обласної літньої екологічної експедиції (с. Торське Лиманської територіальної громади Донецької області).

Житомирська область

КЗ позашкільної освіти «Обласний еколого-натуралістичний центр» Житомирської обласної ради є одним із лідерів серед профільних закладів позашкільної освіти України, що неодноразово відзначалось на міжнародних і національних освітянських форумах.

Педагогічний колектив закладу здійснює надзвичайно потужну координаційно-методичну роботу щодо організації науково-дослідницької роботи і широкого спектру природоохоронних заходів: організує конкурси, проєкти, екологічні та природоохоронні акції щодо оздоровлення довкілля, збереження біорізноманіття, залучення дітей та учнівської молоді до навчально-практичної діяльності з проблем енергоефективності та раціонального використання енергоресурсів, поширення ідей сталого розвитку. Упродовж 2021 року Центр організував та провів близько 100 обласних заходів та обласних етапів Міжнародних і Всеукраїнських конкурсів, виставок, акцій природоохоронного напрямку, які методична служба закладу забезпечувала якісним науково-методичним та інформаційним супроводом. Також Центром вперше ініційовано та проведено обласні конкурси:

- III обласний конкурс з акваріумістики та мистецтва аквадизайну «Aquascapre», який відбувся в онлайн режимі, долучились 30 вихованців області;

- обласний конкурс дитячої творчості «Природа очима Лесі Українки», у якому брали участь 176 учасників;

- серія обласних екохабів з всеукраїнською участю «Чорнобиль: минуле, сучасне, майбутнє»; «Цвітіння водойм: збудники, причини, наслідки»; «Незламна природа» (загалом взяли участь близько 800 учасників);

- серія обласних відеочеленджів до державних та екологічних дат: «Оспівування природи віршами Лесі України»; «Чи є життя після Чорнобиля?»; «Зелене мереживо Житомирщини»; «Квітуча моя України», у яких брали участь близько 300 дітей та учнів закладів освіти Житомирщини;

- III Великий екологічний квест «Захисник природи», який відбувся в онлайн форматі під гаслом «Врятуй себе та планету». 9 команд пройшли онлайн-квест, завдання якого були спрямовані на вирішення екологічних проблем, пов'язаних зі зміною клімату;

- обласний дитячий ЕКОФОРУМ, на якому учні та вихованці закладів освіти представляли дослідницькі проєкти та природоохоронну роботу за 2020-2021 навчальний рік;

- IV обласний фестиваль патріотичних дій «Патріот-Fest», в якому взяли участь близько 70 учасників у онлайн форматі (листопад 2021 р.).

- щорічно здійснюється відзначення кращих юннатів року Житомирщини «Юннатівський оскар-2021». У 2021 році нагороджено 7 юннатів та 3 колективи.

Вперше організовано освітньо-методичний нетворкінг «Аквасторіс_Житомир_Київ» для методистів і педагогів всієї України, а також обласний методичний нетворкінг «Від теорії до практики розбудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти в закладі позашкільної освіти».

За значний внесок у розвиток екологічної освіти і виховання, формування екологічного мислення підростаючого покоління, впровадження інноваційної діяльності у 2021 році трудовий колектив КЗПО «Обласний еколого-натуралістичний центр» ЖОР нагороджений Грамотою Верховної Ради України.

Закарпатська область

В Закарпатському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді створені оптимальні умови для надання якісної позашкільної освіти, здійснення допрофесійної підготовки учнівської молоді, проведення польових практик студентів природничих факультетів закладів вищої освіти.

Значна увага приділяється навчально-методичному забезпеченню освітнього процесу; розвитку партнерства в інтересах сталого розвитку; доступності позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку в сільській місцевості, надання якісної екологічної освіти в територіальних громадах; формуванню у вихованців загальної екологічної культури, активної громадянської позиції, національної свідомості, патріотизму.

Заслужують на увагу виїзні форми природоохоронної освіти - профільні наметові табори юних орнітологів, іхтіологів, комплексні екологічні експедиції, які педагоги ЗОЕНЦ проводять у співпраці з науковцями на територіях природно-заповідного фонду Закарпатської області: в Карпатському біосферному заповіднику, національних природних парках «Синевир», «Ужанський», «Зачарований край».

Досвід організації екологічного виховання здобувачів освіти Філії Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді «Арніка» у 2021 році схвалено на Всеукраїнському рівні.

Реалізуючи еколого-просвітницьку функцію обласного профільного закладу освіти, створена і успішно працює дитяча екологічна відео студія «Дивосвіт». Роботи студійців щорічно серед переможців Всеукраїнського конкурсу «В об'єктиві натураліста» та міжнародних конкурсів аудіовізуального мистецтва екологічної тематики.

Юні екологи щорічно здобувають призові місця у всеукраїнських масових заходах, беруть участь у Міжнародних конкурсах, проєктах та освітніх програмах. Роботи учасників високо оцінені членами журі всеукраїнських конкурсів: дипломами I ступеню нагороджено – 2 учнів, II ступеню – 13 учнів, III ступеню – 27 учнів. Також призові місця здобули: два колективи - II місце, три колективи - III третє місце.

Запорізька область

Запорізький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді - один з найкращих закладів позашкільної освіти України, координатор екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді в області, профільної та допрофесійної підготовки.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, проведено 9 онлайн-нарад для керівників учасників заходів.

Значну увагу педагогічний колектив обласного еколого-натуралістичного центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. Результатом роботи стала організація 38 гуртків в закладах освіти 17 громад.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення. У 2021 році ЗОЦЕНТУМ розпочав реалізацію проєкту «Еколого-натуралістичний модуль в освітніх закладах об'єднаних територіальних громад». У 2 громадах на паритетних засадах відкрито Модулі: в Широківській сільській раді Запорізького району (6 гуртків ЗОЦЕНТУМ та 3 гуртки громади) та в Малобілозерській сільській раді Василівського району (3 гуртки ЗОЦЕНТУМ та 3 гуртки громади).

У 2021 році гуртковою еколого-натуралістичною роботою в області охоплено майже 3000 учнів, які займалися в 260 об'єднаннях, що складає 2 % від загального контингенту школярів. В обласних етапах конкурсів еколого-

патріотичного спрямування брали участь близько 4000 учнів з 323 закладів загальної середньої та позашкільної освіти області.

Юні екологи щорічно здобувають призові місця у всеукраїнських масових заходах, беруть участь у Міжнародних конкурсах, проєктах та освітніх програмах. Роботи учасників високо оцінені членами журі всеукраїнських конкурсів: дипломами I ступеню нагороджено – 6 учнів, II ступеню – 109 учнів, III ступеню – 17 учнів.

Івано-Франківська область

Івано-Франківський обласний еколого-натуралістичний центр - один з найкращих закладів позашкільної освіти України, координатор екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді в області, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Значну увагу педагогічний колектив обласного еколого-натуралістичного центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. Налагоджена співпраця з закладами загальної середньої освіти у 19 ТГ.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, проведено онлайн-нарад для керівників учасників заходів.

У 2021 році учасниками масових заходів на обласному рівні було – 560 здобувачів освіти, з них вихованців Центру – 121, переможцями – 374, з них 83 вихованці Центру; на Всеукраїнському рівні учасниками було – 367 здобувачів освіти, з них – 253 вихованців Центру, переможців – 316, з них – 98 вихованців Центру.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у

В області активно працюють 20 учнівських лісництв, гуртки юних лісівників та лісівників-дендрологів, які відтворюють та зберігають лісові ресурси. Члени учнівських лісництв опановують знання з основ лісознавства та лісівництва на засадах сталого ведення лісового господарства, оволодівають інноваційними технологіями вирощування лісових культур, проводять науково-дослідницькі роботи з вивчення та відновлення лісових екосистем.

Київська область

КЗ Київської обласної ради «Центр творчості дітей та юнацтва Київщини» значну увагу приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення.

Для активізації діяльності закладів освіти Київської області з екологічної культури, екологічної свідомості протягом року впроваджувався обласний освітній соціально-екологічний **проєкт «Екологічний кластер «EcoWorldKids»**, який об'єднує заклади *позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку*, так і *заклади загальної середньої освіти* Київської області. У рамках проєкту протягом року відбулися онлайн-майстерки «Жити в стилі ЕКО!», екологічні івенти, челенджі. Успішний досвід реалізації проєкту сприяв впровадженню у закладі кластерного підходу до організації освітнього процесу, зокрема методичною службою Центру визначено роль регіонального менеджменту, де освітній кластер розглядається як інструмент сприяння реалізації державної політики у галузі позашкільної освіти.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку. У 2021 році вихованці гуртків еколого-натуралістичного напрямку взяли участь у понад 800 заходах обласного рівня, близько 300 заходах всеукраїнського рівня, близько 20 заходах міжнародного рівня, де вибороли понад 500 призових місць.

Кіровоградська область

Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді -- один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення.

Вирішуючи завдання формування екологічної культури особистості, педагогічні працівники ОЦЕНТУМ спрямовують свою роботу на залучення учнівської молоді до дослідницької, природоохоронної роботи шляхом участі у всеукраїнських та обласних масових заходах. У 2021 році було організовано та проведено 35 очно-заочних еколого-натуралістичних масових заходів. Понад 8000 школярів області взяли активну участь в заходах еколого-натуралістичного спрямування: обласний конкурс «Вчимося досліджувати та охороняти природу»; обласний етап Всеукраїнського конкурсу учнівських колективів екологічної просвіти «Земля – наш спільний дім»; обласний фестиваль «Українська паляниця»; обласний конкурс з флористики та фітодизайну; обласний зліт юних екологів Кіровоградщини «EcoFest – 2021»; зліт аграрних трудових об'єднань «Тобі Україно, наші

знання та праця!»); обласний ЕКО-НАСКАТОН; обласна виставка «Новорічна композиція» та ін. Переможцями та призерами цих заходів стали біля 700 учасників. Це окремі учні та учнівські колективи закладів загальної середньої освіти та вихованці закладів позашкільної освіти. Серед найбільш вагомих перемог юннатів області у конкурсах всеукраїнського рівня в 2021 році: I місце – 44, II місце – 46 та III місце - 45.

Міністерство освіти і науки України довірило комунальному закладу «Кіровоградський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» проведення фінального етапу Всеукраїнського зльоту учнівських лісництв закладів загальної середньої та позашкільної освіти. 19 – 21 жовтня 2021 року цей захід на високому науково-педагогічному рівні було проведено на базі Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді за сприяння Кіровоградського обласного Товариства лісівників.

Луганська область

Попри певні складнощі, у 2021 року Луганський ОЦЕНТУМ охопив своєю гуртковою роботою 465 вихованців (31 гурток) з 23 закладів освіти з 15 територіальних громад області (переважно у сільській місцевості).

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, проведено онлайн-нарад для керівників учасників заходів.

У 2021 році Луганський ОЦЕНТУМ здійснив організаційно-методичний супровід участі учнівської молоді Луганщини у 39 заходах. Безпосередньо вихованці Луганського ОЦЕНТУМ взяли участь у 14 всеукраїнських масових заходах за напрямом, з них у 11 посіли призові місця.

Найбільш суттєвими успіхами в роботі Центру у 2021 рік є:

- поновлення в червні 2021 року, після семирічної перерви, роботи обласного екологічного табору-експедиції «Зелений щит». Тематикою цьогорічної експедиції стала «Допоможемо відродити ліси Луганщини!». До експедиції долучилися 20 активістів екологічного руху Луганщини з трьох селищних та двох міських громад.

- проведення обласного тренінгу з вивчення стану малих річок Луганщини, присвяченого 30-річчю Незалежності України. Захід проводився в рамках природоохоронної акції «Мала річка моєї Батьківщини» за підтримки Департаменту освіти і науки та Департаменту комунальної власності, земельних, майнових відносин, екології та природних ресурсів Луганської ОДА, Програми Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) із відновлення та розбудови миру;

- проведення наукового пікніка «Фестиваль природничих наук» у м. Кремінна Луганським ОЦЕНТУМ спільно з педагогічними працівниками та учнівською молоддю Кремінської громади.

Львівська область

Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді -- один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Якісну позашкільну освіту здобувають 900 вихованців, які навчаються у 68 гуртках аграрного, біологічного, екологічного профілів.

Педагогічний колектив закладу здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, постійно проводить онлайн-наради для керівників учасників заходів.

Значну увагу педагогічний колектив Центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. У 2021 році ЛОЦЕНТУМ організував роботу 22 гуртків на базі закладів загальної середньої освіти новостворених територіальних громад.

Цей заклад активно реалізує Стратегію освіти для сталого розвитку: організує конкурси, проекти, екологічні та природоохоронні акції щодо оздоровлення довкілля, збереження біорізноманіття, залучення дітей та учнівської молоді до навчально-практичної діяльності з проблем енергоефективності та раціонального використання енергоресурсів, поширення серед місцевих громад ідей сталого розвитку.

Упродовж 2020 року комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівський обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді» організував та провів близько 40 обласних та обласних етапів Міжнародних та Всеукраїнських конкурсів, виставок, акцій природоохоронного напрямку, серед яких 11 переможців та 23 призери.

У 2021 році ЛОЦЕНТУМ реалізував проєкт «Організація і здійснення робіт з екологічної освіти в КЗ ЛОР «ЛОЦЕНТУМ», профінансований Департаментом екології та природних ресурсів Львівської ОДА. У рамках проєкту підготовлено і видано навчальну літературу та відеоматеріали для закладів позашкільної і загальної середньої освіти.

Миколаївська область

ОЕНЦУМ Миколаївської обласної ради - один з найкращих закладів позашкільної освіти України, координатор екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді в області, профільної та допрофесійної підготовки.

Значну увагу педагогічний колектив обласного еколого-натуралістичного центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи.

Якісну позашкільну освіту здобувають 899 вихованців, які навчаються у 56 гуртках аграрного, біологічного, екологічного профілів. З них 316 (20 гуртків) із сільської місцевості.

Педагогічний колектив закладу здійснює надзвичайно потужну координаційно-методичну роботу щодо організації науково-дослідницької роботи і широкого спектру природоохоронних заходів: організує конкурси, проекти, екологічні та природоохоронні акції щодо оздоровлення довкілля, збереження біорізноманіття, залучення дітей та учнівської молоді до навчально-практичної діяльності з проблем енергоефективності та раціонального використання енергоресурсів, поширення ідей сталого розвитку. Упродовж 2021 року Центр організував та провів 23 обласних заходів, які методична служба закладу забезпечувала якісним науково-методичним та інформаційним супроводом. Також Центром ініційовано та проведено обласні конкурси: флористів «Квітуча Україна» та юних натуралістів; заочні конкурси, акції: «День рослин», «Зоологічна галерея», «Птах року», «Тварина року», «День зустрічі птахів»; обласний конкурс на кращу творчу роботу за результатами експедицій, польових практик, екологічних походів «Моя мала Батьківщина», «Європейські квіти Миколаївщини», «Юннатівська толока», «День зустрічі птахів», «Корисні переселенці», «Європейські квіти Миколаївщини».

З метою екологічного виховання здобувачів освіти, поглиблення знань про здоровий спосіб життя та його популяризацію у 2021 році започатковано обласний Хакатон «Здоров'я та добробут».

Одеська область

Одеський обласний гуманітарний центр позашкільної освіти та виховання значну увагу приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проектів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення. У 2021 році еколого-натуралістичний підрозділ Центру розпочав експеримент-технологію обласного рівня: «Учнівське агропідприємництво як засіб реалізації підприємницьких проектів в аграрній сфері». В рамках проекту в області створені та працюють експериментальні агропідприємства в закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку. У 2021 році було проведено 50 обласних заходів за участі 103687 учнів та вихованців, призерами визначено 2063 учасників.

У 49 всеукраїнських заходах взяли участь 1082 учня, з них 600 стали переможцями. Один з них — Барабаш Олександр, учень 9 класу Крижанівського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів-лицей-дошкільний навчальний заклад» Фонтанської селищної ради Одеського району, отримав Диплом лауреата ІІ ступеня у номінації «Золота надія Одещини» — щорічної Премії Одеської обласної ради за особисті досягнення у різних сферах суспільного життя.

Юні екологи Одещини щорічно беруть участь у Міжнародних конкурсах, проєктах та освітніх програмах. Підсумки ХХІV Білоруської конференції — 4 учасники, 4 призових місця посіли вихованці гуртків еколого-натуралістичного підрозділу Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти та виховання.

У фіналі Міжнародного конкурсу комп'ютерних проєктів «INFOMATRIX – 2021», який відбувся онлайн в Мексиці, 7 вихованців здобули Золоті медалі.

Окремо слід відзначити організаційно-масову роботу еколого-натуралістичного підрозділу Центру щодо проведення Всеукраїнського форуму юних екологів та аграріїв «Збережемо Україну разом!», присвяченого 30 річниці незалежності України. Захід відбувся на базі Державного підприємства «Український дитячий центр «Молода гвардія» за участі 77 переможців всеукраїнських конкурсів з 16 областей України.

Полтавська область

Полтавський ОЕНЦУМ — один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Якісну позашкільну освіту у Полтавському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді та його чотирьох філіях здобувають 1354 вихованці, які навчаються у 100 гуртках аграрного, біологічного, екологічного профілів.

В обласному освітньому просторі під керівництвом Центру змістовно працює обласна Природнича школа учнівської молоді для учнів 9 – 11 класів.

Значну увагу педагогічний закладу приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи.

Педагогічний колектив Центру здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, постійно проводить онлайн-наради для керівників учасників заходів.

Юні екологи щорічно здобувають призові місця у всеукраїнських масових заходах, беруть участь у Міжнародних конкурсах, проєктах та освітніх програмах. Серед вагомих перемог юннатів області в 2021 році:

- на Всеукраїнському зльоті учнівських виробничих бригад та трудових аграрних об'єднань команда Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді нагороджена грамотами за II місце у Всеукраїнській виставці «Щедрість рідної землі» та II місце за захист науково-дослідницької роботи;
- команда обласного екоцентру посіла II місце у Всеукраїнському фестивалі «Україна-сад»;
- юні флористи Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді здобули II місце у Всеукраїнському конкурсі з флористики та фітодизайну «Україна починається з тебе»;
- Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді вже третій рік поспіль стає переможцем Всеукраїнського конкурсу-огляду «Дивовижна теплиця».

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення. У 2021 році Центр розпочав реалізацію пілотного проєкту «Організація та функціонування екологічної лідерської групи «Екологічний пост», що передбачає створення у кожному закладі загальної середньої освіти області громадського екологічного об'єднання дітей.

Методична служба закладу приділяє значну увагу видавничій діяльності, оновленню методичного забезпечення позашкільного освітнього процесу, поширенню досвіду роботи педагогів-позашкільників.

Колектив Полтавського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді вкотре долучився до головної події освітньої галузі України — Міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2021». За результатами участі у виставці колектив закладу нагороджений Золотою медаллю та дипломом Національної академії педагогічних наук України.

Рівненська область

«Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради - один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Якісну позашкільну освіту здобувають 966 вихованців, які навчаються у 65 гуртках аграрного, біологічного, екологічного профілів.

Педагогічний колектив закладу здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, постійно проводить онлайн-наради для керівників учасників заходів.

Значну увагу педагогічний колектив станції юних натуралістів приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу

педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. У 2021 році комунальним закладом «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради в закладах освіти Рівненської області з 17 відділами освіти об'єднаних територіальних громад області підписано Меморандум про соціальне партнерство та творчу співпрацю, розроблено плани конкретних заходів та спільних дій.

Спільно з Національним еколого-натуралістичним центром учнівської молоді створено лабораторію агроекологічних досліджень «Школу органічного землеробства», проведено семінари «Біопрепарати на основі ЕМ-технологій для вирощування плодово-ягідних та овочевих культур» та «Біопермакультура» для вчителів біології та керівників гуртків еколого-натуралістичного напрямку.

У червні 2021 року започатковано роботу реабілітаційно-оздоровчого еко-кемпінгу «Енергія життя» на території комунального закладу «Станція юних натуралістів» Рівненської обласної ради. Нова платформа стала місцем проведення просвітницької роботи, виховання екологічної та духовної культури дітей та молоді з залученням їхніх батьків.

Важливою ланкою у роботі педагогів закладу є організація обласних етапів Всеукраїнських заходів еколого-натуралістичного напрямку та організація участі у фінальних етапах. У 2021 році учнівська молодь Рівненщини взяла участь у 68 конкурсах Всеукраїнського рівня та здобуто перемоги: I місце – 55 учасників, II — 39, III – 45 учасників, статус переможців здобули 7 учасників.

Сумська область

КЗ Сумської обласної ради – обласний центр позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю значну увагу приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення.

Вирішенню цих завдань сприяла реалізація проєктів «Інтерактивні технології в освіті для збалансованого розвитку», «Голос крові: ми – Українці», «Кожна дитина має право», діяльність дитячо-юнацької спілки «Вартові безпечного довкілля»; впровадження новітніх організаційно-педагогічних методик щодо раннього творчого розвитку дитини; організація профільної практичної, дослідницької діяльності вихованців за міжнародними науково-освітньою програмою GLOBE, освітніми проєктами «Зелений пакет», «Озонекшн»; виконання соціально-педагогічних програм і проєктів спільно з науковими установами, природоохоронними

організаціями, участь в обласному конкурсі соціально-освітніх проєктів «Діти розбудовують громаду».

Якісну позашкільну освіту здобувають 535 вихованців, які навчаються в 35 гуртках за 19 профілями. Під час літніх вакацій для 100 вихованців творчих учнівських об'єднань відділу було організовано роботу профільного оздоровчого табору «Юннат». У таборі працювали екологічний парламент, клуб дозвілля «Дивосвіт» та STEAM-лабораторія «Green Lab»; вихованці пройшли навчально-виробничу практику на НДЗД, взяли участь у польових дослідження біорізноманіття прилеглих територій, ігрових і конкурсно-розважальних заходах, екскурсіях.

В межах обласної естафети важливих справ позашкільля Сумщини «30 років – 30 кроків» проведений обласний експедиційно-польовий збір команд юних екологів з теми «Біорізноманіття Сумщини». Для учасників збору було проведено лекційні та практичні заняття з тем «Створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення», «Вивчення біорізноманіття Сумської області як складової зеленого туризму», «Особливості дослідження рідкісних видів рослин як важливої складової збереження біорізноманіття». Юні екологи презентували результати проведених науково-дослідницьких робіт у період травня-липня 2021 року.

Тернопільська область

Тернопільський обласний еколого-натуралістичний центр - один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти. Центр здійснює координацію еколого-натуралістичної діяльності, шкільне агробіологічне дослідництво, надання якісної позашкільної освіти учням області .

Значну увагу педагогічний колектив обласного еколого-натуралістичного центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. Підписані угоди з 11 закладами освіти Тернопільської міської територіальної громади та з 11 закладами освіти 9 громад області.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення. Реалізується довготривалий дослідницький проєкт «Впровадження органічного землеробства в шкільне агробіологічне дослідництво» (2007-2025 р.). Науковим керівником є професор Університету Яна Євангеліста Пуркіне Устя над Лабен (Чеська Республіка) Валентина Підліснюк. В рамках реалізації проєкту на базі Центру створене учнівське трудове об'єднання «ОРГАНІК», яке об'єднує вихованців гуртків аграрного напрямку. До його складу входять гуртки «Юні

овочівники», «Юні рослинники» та «Юні фермери». Гурток «Юні фермери», який працює на базі комунального закладу Настасівська загальноосвітня школа I-III ступенів Великоберезовицької селищної ради, активно співпрацює з ТОВ «Агропродсервіс» (почесний генеральний директор Іван Чайківський, народний депутат України). Вихованці, педагоги закладу позашкільної освіти разом з батьківською громадськістю та фермерським господарством «Органік Перрі» (керівник Загорський Ярослав) заклали горіховий і фундуковий сади, ознайомились з сучасними технологіями вирощування горіхоплідних культур. Закладання плодкових садів, шкілок розсадників в закладах освіти області створюють умови для допрофесійної підготовки школярів у галузі садівництва.

З метою залучення дітей з особливими освітніми потребами до практичної природоохоронної та дослідницької роботи в Центрі триває робота над проектом «Екологічна освіта та виховання для дітей з особливими освітніми потребами», працює Літня екологічна школа.

Юні екологи щорічно здобувають призові місця у всеукраїнських масових заходах, беруть участь у Міжнародних конкурсах, проектах та освітніх програмах.

Харківська область

КЗ «Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості» значну увагу педагогічний колектив еколога-натуралістичного підрозділу центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколога-натуралістичної роботи.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколога-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення.

Якісну позашкільну освіту здобувають 347 вихованців, які навчаються в 32 гуртках за 19 профілями. Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколога-натуралістичного напрямку.

У 2021 році вихованці відділу брали участь у масових заходах еколога-натуралістичного напрямку:

- обласного рівня - 12 заходів (у них взяли участь 254 вихованців, які отримали 15 грамот; 1 диплом; 6 грамот за активну участь; 1 кубок;
- всеукраїнського рівня – 10 (у них взяли участь 78 вихованців, отримали 4 дипломи, 33 грамоти).

Херсонська область

Херсонський обласний центр еколога-натуралістичної творчості учнівської молоді — один з найкращих закладів позашкільної освіти України,

координатор екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді в області, профільної та допрофесійної підготовки.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, проведено онлайн-нарад для керівників учасників заходів.

Значну увагу педагогічний колектив обласного еколого-натуралістичного центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи.

У 2021 році КЗ «ЦЕНТУМ» ХОР організовано участь та проведення 68 масових заходів, з них: 13 Всеукраїнських природоохоронних очних акцій та конкурсів, 4 обласних конкурсів та зльотів, 19 обласних етапів Всеукраїнських конкурсів та акцій, 59 екскурсії (охоплено 740 учнів міста та області), 10 юннатівських свят, виставок тощо. Загалом, масовою природоохоронною роботою охоплено 3039 учнів області.

Організовано участь школярів в 13 очних Всеукраїнських конкурсах та акціях, (деякі з них проведено дистанційно):

Загалом, в очних Всеукраїнських масових заходах отримано 46 загальнокомандних та персональних нагород, з них: дванадцять — I місце, дев'ять — II місце, п'ятнадцять — III місце, дванадцять заохочувальних дипломів;

серед них 17 нагород вихованців Центру: п'ять — I місце, десять — II, п'ять — III, три заохочувальних диплома.

В обласних етапах 19 Всеукраїнських заочних конкурсів та акцій взяли участь 1 589 здобувачів освіти:

- 2 заочні обласні акції, якими охоплено 113 учнів.

- 2 очні обласні етапи Всеукраїнських конкурсів, в яких взяли участь 105 учасників,

- 9 масових заходів з вихованцями Центру (424 учасника):

Загалом, у фінальних етапах заочних Всеукраїнських конкурсів та акцій здобуто 23 — I місце, 40 — II, 70 — III, 17 — грамот та подяк; з них, вихованцями Центру, здобуто 43 нагороди: 22 — I місце, 13 — II, 12 — III, 6 — подяк.

У 2021 році на базі Центру продовжено роботу наукового товариства учнів «Юннат». У фінальному етапі конкурсу-захисту МАН вихованці Центру посіли два других місця.

Двоє членів наукового товариства учнів «Юннат» у 2021 році отримали стипендії Президента України.

Хмельницька область

Хмельницький обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді — один з найкращих закладів позашкільної освіти України з

екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Нині організована робота 60 гуртків, якими охоплено 1020 дітей, на базі закладів загальної середньої освіти сільської місцевості працюють 19 гуртків (323 вихованці).

Високопрофесійний колектив Центру ефективно виконує роль координатора еколого-натуралістичної роботи серед закладів освіти області. Працюють 46 учнівських лісництв, 1086 учнів здобувають початкову професійну освіту в галузі лісівництва. У 2021 році вихованці учнівського лісництва «Пліщинське» Пліщинської гімназії здобули Гран-прі на ХІХ Всеукраїнському зльоті учнівських лісництв.

19-21 жовтня цього року ХОЕНЦУМ спільно з Департаментом освіти і науки, молоді та спорту Хмельницької ОДА, Національним ЕНЦУМ, науковцями Хмельницького національного університету провели Всеукраїнський екологічний Хакатон для учнівської молоді «XREALITYECOLOGICALHACK-2021» «Інноваційні технологічні рішення для підвищення ефективності водного господарства України» в онлайн форматі.

Юні екологи щорічно здобувають призові місця у всеукраїнських масових заходах, беруть участь у Міжнародних конкурсах, проєктах та освітніх програмах: упродовж 2021 року учні області здобули 19 міжнародних сертифікатів, 97 грамот міжнародного та всеукраїнського рівня, 153 дипломи міжнародного та всеукраїнського рівня, 83 учасники стали переможцями заочних етапів міжнародних та всеукраїнських конкурсів і їх запрошено до участі в очному етапі конкурсів.

На базі Хмельницького ОЕНЦУМ працює експериментальний майданчик Національної академії педагогічних наук України. Реалізовано спільні науково-освітні проєкти, підготовлено до видання понад 44 тисячі примірників навчальної літератури.

Хмельницький ОЕНЦУМ здобуває призові місця в національних та міжнародних виставках «Сучасна освіта в Україні», «Сучасні навчальні заклади», «Інноватика в сучасній освіті». 2021 року заклад нагороджений Золотою медаллю з Дипломом Дванадцяті міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти».

Черкаська область

КЗ «Черкаський обласний центр роботи з обдарованими дітьми Черкаської обласної ради» — один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Значну увагу педагогічний колектив еколого-натуралістичного підрозділу центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку

пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. У сільській місцевості організовано роботу 11 гуртків в яких здобувають позашкільну освіту 180 дітей – 22% від загальної кількості охоплених навчанням учнів.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку. У 2021 році організовано 51 обласний захід (43 конкурси, 8 виставок), до участі в яких було залучено 3845 учнів. На новоствореній екологічній стежці (за проєктом, що отримав перемогу в обласному конкурсі «Україна в стилі ЕКО» та 30 тис. грн. на його реалізацію) було проведено 25 екскурсій (1100 учнів). У вересні 2021 року Центр знову отримав перемогу в зазначеному раніше обласному конкурсі з проєктом «Екологічний фестиваль «Довкілля: час змін!».

Чернівецька область

Чернівецький обласний центр еколого-натуралістичної творчості учнівської молоді — один з найкращих закладів позашкільної освіти України, координатор екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді в області, профільної та допрофесійної підготовки.

Центр здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку. Упродовж року Чернівецький ОЦЕНТУМ забезпечив координацію 50 організаційно-масових міжнародних, всеукраїнських та обласних еколого-натуралістичних заходів, тільки по підсумкових наказах КЗ ЧОЦЕНТУМ відзначено понад 3600 учасників.

265 вихованців отримали: 30 міжнародних сертифікатів, 84 дипломи та грамоти переможців (за I місце), 83 дипломи та грамоти призерів (52 – за II місце та 31 – за III-тє), 68 – за активну участь.

Значну увагу педагогічний колектив обласного еколого-натуралістичного центру приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. Результатом роботи стала організація гуртків в закладах освіти 12 громад.

Другий рік діє проєкт «Всі діти улюблені»: проводиться гурткова робота для дітей з особливими освітніми потребами за авторськими програмами. Для таких дітей цього року відкрито куточок «Садова терапія».

З метою модернізації позашкільної освіти, в закладі створений STEM-простір. Реалізація STEM-навчання вихованців здійснюється з використанням «Екологічної STEM-лабораторії», творчого простору дитини (MakerSpace – простір для мейкера).

Досвід застосування технологій STEM-освіти та створення STEM-простору в закладі позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, використання засобів STEM-освіти для проектно-дослідницької діяльності об'єднань оприлюднили на Всеукраїнському фестивалі «STEM-весна 2021» та на Літній сесії «STEM-школа 2021», організованої Державною науковою установою «Інститут модернізації змісту освіти».

Педагоги КЗ ЧОЦЕНТУМ стали переможцями Всеукраїнського конкурсу «Визнання – BIOLOGYTEACHERNENC» (I місце) у номінації «Кращі у науково-дослідницьких, винахідницьких та раціоналізаторських конкурсах» - В. В. Кузьмінська та у номінації «Кращі у науково-методичних конкурсах і методичних заходах Національного еколого-натуралістичного центру» - Л. М. Хлус.

В обласному освітньому просторі під керівництвом КЗ ЧОЦЕНТУМ змістовно працює *обласна Природнича школа учнівської молоді* для учнів 9 – 11 класів.

Чернігівська область

Чернігівська обласна станція юних натуралістів — один з найкращих закладів позашкільної освіти України з екологічної освіти та виховання дітей та учнівської і студентської молоді, профільної та допрофесійної підготовки здобувачів освіти.

Педагогічний колектив закладу здійснює активний методичний супровід участі здобувачів освіти у різноманітних обласних, Всеукраїнських та Міжнародних заходах еколого-натуралістичного напрямку, постійно проводить онлайн-наради для керівників учасників заходів.

Значну увагу педагогічний колектив станції юних натуралістів приділяє налагодженню співпраці з об'єднаними територіальними громадами області, проводить тренінги, семінари, постійно надає методичну допомогу педагогам закладів освіти з розвитку пріоритетних напрямів еколого-натуралістичної роботи. Заклад є співорганізатором щорічного екологічного фестивалю «Життя в стилі ЕКО», який проводиться на території парку природи «Беремицьке» Остерської територіальної громади.

Педагогічний колектив розробив та реалізував низку проєктів, спрямованих на модернізацію змісту позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку, формування екологічного стилю мислення у молоді та широких верств місцевого населення.

На базі комунального закладу «Чернігівська обласна станція юних натуралістів» для здобувачів освіти постійно проводяться освітні екскурсійні заходи еколого-просвітницькою стежкою «Природа – наш дім», до відділів навчально-дослідної земельної ділянки, куточка бережливого ставлення до хліба; виставки творчих робіт вихованців гуртків закладу, майстер-класи та ігри на екологічну тематику.

В області активно працюють 19 учнівських лісництв, 18 гуртків юних лісівників та лісівників-дендрологів, які відтворюють та зберігають лісові

ресурси. Вихованці учнівських лісництв опановують знання з основ лісознавства та лісівництва на засадах сталого ведення лісового господарства, оволодівають інноваційними технологіями вирощування лісових культур, проводять науково-дослідницькі роботи з вивчення та відновлення лісових екосистем. Цієї осені юні лісівники Чернігівщини активно долучилися до реалізації Програми Президента «Зелена країна».

Юні екологи щорічно здобувають призові місця у всеукраїнських масових заходах, беруть участь у Міжнародних конкурсах, проєктах та освітніх програмах. На Всеукраїнському зльоті учнівських виробничих бригад, трудових аграрних об'єднань та на Всеукраїнській виставці досягнень юних натуралістів «Виставковий павільйон НЕНЦ» юні дослідники Чернігівщини посіли II місце.

Інформаційна довідка про вивчення діяльності Закарпатського обласного еколого- натуралістичного центру учнівської молоді

Згідно з наказом Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді МОН України №3-В від 03.12.2021 року та за погодженням департаменту освіти і науки, молоді та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації, з 06 по 10 грудня цього року методист вищої категорії НЕНЦ Пінчук М.О. перебував у відрядженні у м. Ужгороді, з метою виконання планової координаційно-методичної роботи та проведення аналізу діяльності Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді (далі — ЗОЕНЦ).

Стан роботи ЗОЕНЦ досліджувався на основі вивчення статуту, планів роботи установи, протоколів педагогічних рад, аналітичних звітів, листів, наказів, бесід з адміністрацією, керівниками гуртків, методистами, завідувачами відділів, що відповідають за координаційно-методичну роботу.

Структурними підрозділами ЗОЕНЦ є: філії, відділи, лабораторії, оздоровчі, відпочинкові, профільні табори, відеостудія, бібліотека, навчально-дослідні земельні ділянки, парниковий комплекс, ферма, куточок живої природи, пташник, „зелені класи”.

У навчальних кабінетах представлені експозиції виставкових матеріалів, вони обладнані тематичними стендами, планшетами, колекціями, навчально-методичною літературою. Усі кабінети забезпечені комп'ютерною технікою.

Площа земельної ділянки ЗОЕНЦ становить 1,2128 га, в тому числі навчально-дослідна — 0,65 га. Також, за даними проведення паспортизації, НДЗД є в Мукачівському центрі позашкільної освіти і 8 школах області.

Стаціонарні куточки живої природи наявні у ЗОЕНЦ та еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді Виноградівської міської ради.

Надана інформація про роботу 3 учнівських лісництв в області (Кам'яницьке, Чорнотисянське і Великолазівське).

На території дендрологічного парку ЗОЕНЦ діє екологічна стежка „Дивосвіт Закарпаття”.

Позашкільною еколого-біологічною освітою в області охоплено 1639 вихованців, учнів та слухачів. У поточному році працюють 123 гуртки та творчі об’єднання за такими профілями:

- Екологічний (21 %),
- Біологічний (49 %),
- Аграрний (26 %),
- Декоративно-ужитковий (4 %).

Протягом останніх 4 років спостерігається тенденція до значного зменшення кількості гуртків в Закарпатській області та у ЗОЕНЦ.

Станом на 01.12. 2021 р. працюють, як окремі юридичні особи, тільки 3 центри еколого-натуралістичного напрямку:

- Закарпатський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді (працює 53 гуртки);
- Буштинський еколого-натуралістичний центр (працює 22 гуртки);
- Виноградівський еколого-натуралістичний центр учнівської молоді Виноградівської міської ради (працює 48 гуртків).

У окремих об’єднаних та реорганізованих закладах позашкільної освіти залишився еколого-натуралістичний напрям роботи, але інформація про його діяльність відсутня.

Вихованці ЗОЕНЦ є активними учасниками понад 30 міжнародних і всеукраїнських конкурсів та акцій. Різними формами масово-виховної роботи охоплено понад 1200 вихованців.

Проведено понад 10 екскурсій до НПП „Синевир”, КБЗ „Долина нарцисів”, НПП „Зачарований край”, Урочища „Пасіки” Ужанського НПП, якими охоплено біля 600 вихованців.

Аналіз щорічних звітів ЗОЕНЦ, які ретельно опрацьовують методичні служби НЕНЦ, та висновки за результатами вивчення діяльності ЗОЕНЦ методистом НЕНЦ Пінчуком М.О. вказують на позитивну оцінку центру як профільного закладу позашкільної освіти еколого-освітнього, навчально-виховного та практичного природоохоронного напрямку.

В центрі створено належні умови для надання освітніх послуг як учнівській молоді, залученої до занять в дитячих творчих об’єднаннях (гуртках, студіях тощо), так і студентам біологічного, географічного факультетів УжНУ під час проведення з ними виробничих польових та педагогічних практик, а також педагогічним працівникам – методистам, завідувачам відділів закладів позашкільної освіти, вчителям природничих дисциплін.

Заслужують на увагу виїзні форми природоохоронної освіти – профільні наметові табори юних орнітологів, іхтіологів, пізнавальні навчально-краєзнавчі подорожі-сплави, комплексні екологічні експедиції,

які розробили, започаткували і проводять педагоги ЗОЕНЦ у співпраці з науковцями на територіях природно-заповідного фонду Закарпатської області: в Карпатському біосферному заповіднику, національних природних парках "Синевир", "Ужанський", "Зачарований край", що значно підвищує якість засвоєння учнями знань з біології, географії, екології, охорони природи тощо.

Позитивними є спроби педагогів, дирекції ЗОЕНЦ в налагодженні дієвих зв'язків з освітніми структурами, закладами освіти і безпосередньо керівництвом ОТГ в напрямі екологічної освіти й виховання молоді, надання методичної допомоги їм в організації і проведенні масово-виховних природоохоронних заходів із вивчення, дослідження, охорони і примноження природних багатств, що особливо важливо в умовах децентралізації.

Важливою є й робота ЗОЕНЦ в просвітницькій природоохоронній діяльності як дітей, так і дорослого населення щодо екологічно-грамотного, заощадливого використання енергоносіїв і природних ресурсів, що є функцією саме як обласного профільного закладу. В цьому напрямі заслуговує на увагу діяльність дитячої екологічної відеостудії "Дивосвіт", де в творчих роботах юних екожурналістів висвітлено як красу Карпат і позитивні приклади щодо охорони природи, так і подано критичні матеріали щодо порушень природоохоронного законодавства. Роботи студійців – щорічно серед переможців Всеукраїнського конкурсу "В об'єктиві натураліста", інших, в тому числі міжнародних, конкурсів аудіовізуального мистецтва.

Водночас в діяльності ЗОЕНЦ є певні недоліки:

1. Спостерігається недостатня результативність координаційно-методичної роботи ЗОЕНЦ в закладах загальної середньої та позашкільної освіти Закарпатської області;
2. Зменшується охоплення учнівської молоді еколого-натуралістичними напрямами позашкільної освіти, що потребує розробки відповідного плану розвитку екологічної, біологічної та агробіологічної освіти;
3. Недостатня забезпеченість еколого-натуралістичних центрів навчально-дослідними земельними ділянками (закритий та відкритий ґрунт), як бази проведення лабораторних і практичних занять з природознавства, біології, трудового навчання, навчальних практик, науково-дослідницької та природоохоронної діяльності учнів (вихованців), особливо в закладах освіти, які *розташовані* в гірських, за статусом, населених пунктах.

Пропозиції щодо покращення координаційно-методичної роботи ЗОЕНЦ:

1. Розробити стратегію розвитку еколого-натуралістичної освіти в Закарпатській області;
2. Розробити план заходів щодо організації заміни реорганізованих та об'єднаних ЕНЦ шляхом створення методичних ресурсних центрів при опорних школах і закладах позашкільної освіти;

3. Налагодити систему моніторингу гурткової роботи в області;
4. Більш активно використовувати сучасні інформаційні технології задля поліпшення координаційно-методичної роботи в області з педагогічними працівниками (проведення профільних вебінарів, семінарів, тренінгів, НПК тощо);
5. Покращити науково-методичне забезпечення освітнього процесу в гуртках еколого-натуралістичного напрямку, забезпечити умови для професійного самовизначення вихованців;
6. Покращити актуалізацію змісту дослідницької, пошукової, експериментальної роботи гуртків творчих об'єднань ЗОЕНЦ.

Директор

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'V. Verbitskyi', written over a horizontal line.

Володимир ВЕРБИЦЬКИЙ